

NA-2M3.

SOMLYI MŰVELŐSÉG
NA-2M3.
Művelődési központ

ajánló: UJSA'60R
ajánló's ideje: 1979-1980.

TART.: SZENNAI FALUNYEREM

60 lap

FOLKRAJZI MŰTARTÓ: SZENNAI
SZAKMŰTARTÓ: XXXIV.

HALASPACK RT.

VEJTA'KOZÁS:

M SAJTŐFIGYELŐ

MAHIR

MAGYAR HÍRŐRŐS

LEVÉLREKLÁM

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.

Telefón: 337-748, 340-726

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

1984 APR 25

795
Szennai tavasz

Húsvét előtt néhány nappal jártam ismét Szennán, a Szabadtéri Néprajzi Gyűjtemény-nél. Ismerős és mégis új kép fogadott.

Tavaszi időjárás köszöntötte az odalátogatókat. Ez a tavasz jellegzetes képét adta meg a skanzennek. A zöldellő domboldalon gyerekek játszottak, a közeli óvodából sétáltak át. Fogócskáztak, szaladtak a kendermagos baromfik után, megcsodálták a bégető birkákat. A gondnoki ház múzeumnak is beillő nagyszobájában általános iskolások húsvéti tojásokat festettek, a hagyományos szennai módon, hagymás vízben megfőzték,

színes, hullámos vonalakkal díszítették.

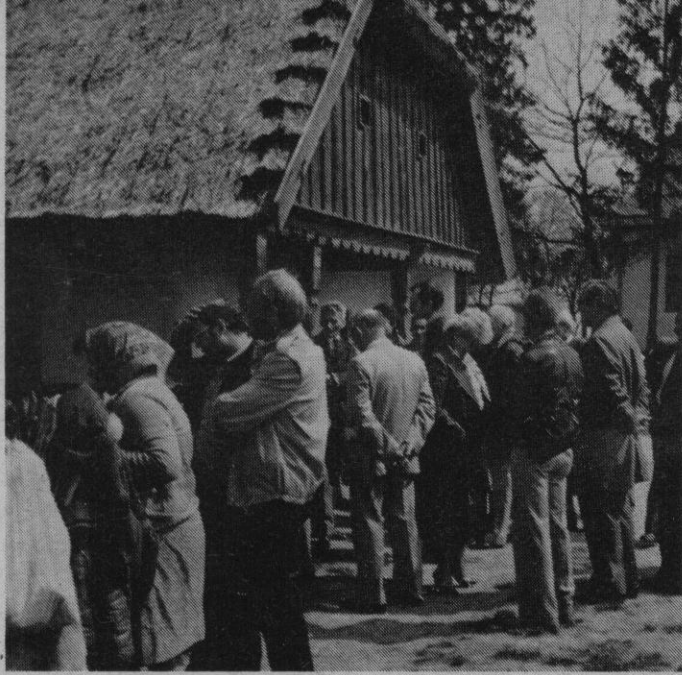
Egymás után kanyarogtak a bejárat elé az érdeklődőket szállító autóbuszok. A már teljesen helyreállított rinyakovácsi, kisbajomi, csökölyi, nagy-korpádi és Dráva menti porták, a tavaszi nagytakarítást követően, tisztán, kellemes betekintést nyújtva fogadták a vendégeket. A skanzen fogadó épületében a szennai fazekas-remek gyorsan gazdára találtak, különösen a cserép kalácsütőnek volt nagy sikere.

A tavaszi idénnyitás ígéretes főidényi forgalmat sejtet.

M. E.

A skanzen portáinak látkepe

Tavaszi vendégek egy csoportja

M SAJTŐFIGYELŐ

MÉRIR
BUDAPEST

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI UT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉPÍTŐK LAPJA

1984 - 11 - 12

195
Szenna
— falumúzeum

Szennában, ebben a gyönyörű kis somogyi faluban hozták létre Európa egyik legidillikusabb népi építészeti bemutató falumúzeumát. A község közepén egyre-másra állítják fel az ország különböző tájairól elhozott paraszti portákat, újabban pedig már présházakat is.

Kép és szöveg: Timár Mátvás

1982 SEP 9

795 Európai néprajzi találkozó Szennában

A szabadtéri múzeumok vezetőinek találkozója

Skótszoknyás látogatója tegnapiig még nem volt a Szennai Szabadtéri Néprajzi Gyűjteménynek. Ugyan a skót duda csak képzeletünkben szólalt meg, de Európa minden nyelven élénk beszélgetés folyt a látottakról. Az Európai Szabadtéri Múzeumok Szövetsége tizedik tanácskozását hazánkban tartja. Először találkoztak a szabadtéri múzeumok igazgatói szocialista országban. A het' elején kezdődött tanácskozás során vendégeink főkéresek a legjelentősebb magyar szabadtéri néprajzi gyűjteményeket, így vezetett utjuk Szennába.

1966-ban dr. Jozef Weynsnek, a Vlaamse Openluchtmuseum igazgatójának meghívására a belgiumi Bokrijkban találkoztak először az európai szabadtéri múzeumok vezető szakemberei. A kötetlen beszélgetésen nyilvánvalóvá vált, hogy a szabadtéri múzeumok építését könnyebben vegezhetnek, ha mód nyílna a rendszeres tapasztalatcserefé. Így alakult meg az Európai Szabadtéri Múzeumok Munkaközössége, majd ennek jogutódja, a szövetség. 1976-ban Svájcban, majd 1979-ben a hollandiai Arnheimben találkoztak a szakemberek.

A tizedik találkozó a szövetség soros elnöke, az NSZK-beli *Anderhaert Zippelitus* mondott köszönetet a magyarországi, illetve a szennai fogadtatásért. *Meszaros Balázs*, a Somogy megyei Múzeumok igazgatója ismertette röviden a szennai falumúzeum történetét, jelentőségét, majd *Csepinszki Maria*, a gyűjtemény vezetője kalauzolta végig a vendégeket a népi építészeti emlékeket megőrkítő faluban.

A kemenceben finom langalló sült, az újonnan fölállított pinceben a szőlőművelés eszközein kívül megismerkedhettek vendégeink a vidék vörösborával is.

Az Európai Szabadtéri Múzeumok Szövetségének tizedik — magyarországi — tanácskozásáról *dr. Balassa*

Iván, a Szabadtéri Néprajzi Múzeumok tudományos munkatársa adott tájékoztatást.

— A múlt század végén, Skandináviában jöttek létre az első szabadtéri néprajzi gyűjtemények. A latin népek elszigetelődtek ettől a mozgalmától.

— Milyen tapasztalatokat gyűjtöttek eddig vendégeink?

— Magyarország néprajzának jó híre hozta el őket hazánkba. A vártnál is gazdagabb élményeket gyűjtöttek — ez már kiderült az első napokban.

— Európából honnan jöttek érdeklődő vendégek, hogy megismerkedjenek hazánkkal, a szabadtéri múzeumokkal?

— A legtávolabbi vendég Izlandból érkezett, aztan említhetem a szovjet csoportból az arhangelszki néprajzost. Európa mindegyik országából fogadtunk vendégeket, a szocialista országok közül a már említett szovjet csoporton kívül csehek, lengvelek és NDK-sok voltak kíváncsiak hazánk szabadtéri múzeumaiba.

A mintegy háromórás szennai látogatás rövidnek bizonyult, marasztalta őket a sok szép látnivaló, Európában az egyedüli olyan szabadtéri múzeum, ahol az áttelepített népi építészeti emlékek a lakóházak sorában kaptak helyet.

H. B.

SAJTÓFIGYELŐ

1982

1091 BUDAPEST IX., ULLÓI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

1982 SEP 2 31

795

Szőni tanulnak. Nemesak holt, régen használt tárgyak gyűjteménye a szennai falumúzeum. Szabad idejükben gyerekek jönnek a régi falak közé és szakavatott segítő felügyelete mellett szőni tanulnak

M SAJTŐFIGYELŐ

MÁHÍR
MAGYAR HÍRFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ULLÓI ÚT 51.

Telefon: 337-748, 340-726

1982 SEP

9
MAGYAR HÍRLAP

795
**Európai néprajzosok
a szennai skanzenben**

Szerdán a Somogy megyei Szennára látogattak az Európai Szabadtéri Múzeumok Szövetsége szervezésében szeptember 6-a óta hazánkban tanácskozó múzeumi vezetők, tudományos munkatársak. A mintegy száz vendég megtekintette a fél évtizede a Kaposvár melletti Szennára telepített néprajzi svüiteménvt, amely a Zselicség jellegzetes életmódját őrzí. Az eredeti épületegyüttesekben ma is élénk az élet. Így a falu lakói rendszeresen használják az ott felállított három szövszéket. A nemzetközi delegáció tagjai élő skanzen minden napjainak lehettek szemtanúi, s tanulmányozhatták a csökölvi, a kis- és nagykorvádi lakóházak, szövszéki épületek illetve berendezéseik konzerválási módját.

1982 APR 24

8

DM MAG

Szenna, avagy egy darab régi magyar világ

Először 1254-ben említették, állítólag a Szent Annáról elnevezett kápolna állt itt. Jó fél évezred múltán, II. József híres türelni rendelete után, 1785-ben épült föl ez a templom, herceg *Eszterházy Miklós* bővítette és alakította ki mai formáját. A jelenlegi Magyarország egyik legszebb, úgynevezett kazettás temploma, csak Erdélyben és a Felvidéken találni (igaz, több mint száz) hasonlót.

Aki minderről tájékozott, a Somogy megyei Szennán található skanzen igazgatója, vezetője, mindenesé, a népi kultúra szerelmese, *Csepinszky Mária*. Arról a vidékről került ide, ahonnan a magyarság népművészetének legcsodálatosabb alkotásai valók: Erdélyből. A skanzen 1978-ban született meg, de azóta egyre épül, mondja, s a Kaposvárról velünk iderándultak teszik hozzá: elsősorban az

rasztgatya, Mária vonatkozó története: midőn egy tipikusan pesti — sőt, pestiesch — hölgynek megmutatták a ruhadarabot, szétlárva, teljes nagyságában egyik végétől a másikig, az imígyen csodálkozott: nahát, aki hordta, ilyen magas ember volt?

A tervek? Kovácsműhely, présház, pince lesz, sőt szőlőt is telepítenek, korabeli eszközökkel illusztrálva a valamikori szőlőművelést és borászatot. Egy darab régi magyar világ — igazán tejjességgel.

Mária lakása — kell-e mondani? — teljesen stílusos. Tökéletes népművészeti arzenál fogadja a beinvitált kivételezetteket, akik itt olyan pompás házipalinkából kapnak egy kupicával, hogy utána igencsak le kell ülni a csodaszép vánkosokra. Az idelátogató gyerekeket szövöszék várja, a szövés hagyományait is lehet tanulni, akárcsak a csutkababa-készítést és más régi gyer-

M SAJTÓFIGYELŐ
MÁVIA

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

1982 APR 2

Tegnap Budapesten átadták az Ybl-díjakat; e kitüntetést kapta meg L. Szabó Tünde, a Somogy megyei Tervező Vállalat építésze is. A szennai szabadtéri gyűjtemény kialakítását ismerték el a díjjal

Kaposvár mellett hét kilométerre, egy kis faluban, Szennán, újabb falumúzeum van születőben. Ötödik éve már, hogy a domboldalon álló református templom köré telepítik a zselici falvak régi, jellegzetes parasztházait, gazdasági épületeit.

Már megint egy skanzen! — kiáltanak föl azok, akik gyanakodva nézik a szegényparaszti múltnak, a nép életének, környezetének, tárgyainak a bemutatását. Minek annyit beszélni arról, ami — szerencsére — elmúlt, minek konzerválni, ráadásul még sok pénzbe is kerül.

De hát nyilvánvaló félreértés áldozatai azok, akik így vélekednek. Feltámasztani ezt az életformát senki nem gondolja komolyan. Arra is kevesen vágyanak, hogy a göcseji, őrségi, szentendrei skanzen valóságos házaiba költözzenek, s ott XVIII—XIX. századi körülmények közt éljenek, ami azzal járna, hogy fölkelés után mosakodáshoz vizet húzzanak a gémeskútból (nemcsak verőfényes tavaszon, hanem hóban-fagyban is), hogy a jószág ellátása után a férfi faekével szántson, cséphadaróval csépeljen, szélmalomba vigye örölniva-

autóval is, vonatból is feltáru-
nak az utóbbi évtizedben épült
tágas, tiszta, virágos, takaros há-
zak. A megtett út értékelésére
nem ez a kontraszt a legkézen-
fekvőbb? Nem szükséges hozzá
előtanulmány, vezércikk, a lát-
vány, a füstös konyhák levegője
önmagáért beszél.

S hatása ezzel nem merül ki. Valahányszor belépek egy régi parasztházba, alapos szemlélődés után — a legtöbb felnőtt látoga-
tóval együtt — meg kell állapítanom: abban a pitvarban, szobában, kamrában minden tárgynak és életfunkciónak megvolt a helye. Pontosan meghatározott helye az étkezésnek: hol ült a nagypapa, a felnőtt férfi, a gyerek; hol tartották a terményt, hol a tojást, hol altatták a tejet, hol érelték a kovászt. A tükrös, a kis faliszekrény rejtette a borotvát, a pénzt (ha volt), az iratokat, öregapó a gerenda fölé dugta a levelesdohányt, a szelemenről lógott a csizma (a padlón a talpa folyton vizes maradt volna). Felhasználták a lyukas, foltozásra már nem érdemes kaszrojt, fazekat, törött korsót, elérett kaszát.

lóját, majd kemencében süssön kenyeret. Az asszony eközben — az aprójóság, a gyerekek ellátása mellett — vásznat szőjön, s belőle inget, pendelyt, keszkenőt varrjon... Költséges passziója mellett persze legyen állásuk valamely gyárban vagy a téaszben...

Nyilvánvaló képtelenség akkor is, ha romantikus pillanatainkban visszaálmodjuk magunkat az elmúlt korokba.

Ám ha azt az életmódot nem is élhetjük, a múlt visszaidézésére szükség van. Nemcsak azért, mert ez szüleink, nagy- és dédszüleink életmódját mutatja meg. Hisz ez csak az érzelmi szál.

Legalább ennyire fontos, hogy a változásokat lássuk. A szennai példánál maradva: amíg — az ország bármely részéből — idejut a látogató, addig fejlődő, változószépülő községeken utazik át;

Vajon új, modern lakásainkban kialakult-e már ez a rend? Megvan-e benne mindenkinek és mindennek a helye? Örülünk a gyors változásoknak, de tudunk-e élni az új terek adta lehetőséggel? Mennyi tétováságot, bizonytalanságot tapasztalunk a városba költözött családoknál, az ötödik, a kilencedik emeleten élőkénél, ahol a gyerekek nincs önálló játszósarok, a felnőttek olvasóhely, az idős betegnek csendes, félrehúzott ágy.

A nosztalgia mellett — vagy az elrövedezés helyett — ezeket is végig kellene gondolnunk, amikor kilépünk az alacsony ajtajú műemlék házakból s a szemöldökfába verjük véletlenül a fejünket. A fejbe kólintást tekintetjük figyelmeztetésnek is.

SIKLÓS LÁSZLÓ
FOTO: MTI

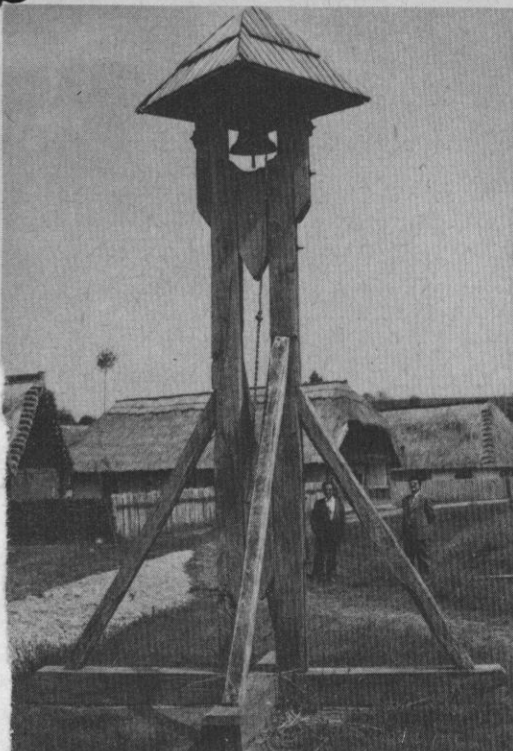
Szennát, ezt a zselici dombok között megbúvó kis községet kevesen ismerik. Csak aki a „Szennai lipisen-lapson” kezdetű népdalt ismeri, sejti, hogy létezik egy ilyen nevű község valahol Magyarországon.

Pedig közel Kaposvárhoz, alig nyolc kilométernyi távolságra, a jelentős néprajzi hagyományokat őrző község ma hazánk egyik idegenforgalmi látványossága.

Még ma is meglévő talpasházai a régi favázás, sövényfonásos építkezések emlékét őrzik. Egy zsúptetős, füstökonyhás régi ház — Lidi néni háza — ma is lakott.

A falu fölé magasodó református templom három évvel II. József türelmi rendelete után 1784-ben épült egy régi fatemplom helyén. Szenna, nevét állítólag a szénától kapta, hiszen az erdőirtásokon kialakult zselici községek népének egyik fő tevékenysége az állattenyésztés volt, ami együtt járt a termeléssel.

A népi motívumok mellett a mező virágait is felhasználta a templom fakazettáinak díszítőelemeiként — a felirat tanúsága szerint — a berendezést készítő mester „Nagypál Balao Nagyváti János asztalos mester ember — aki — ez úr házát elkészítette 1787 esztendőben”. A templom stílusában azonos az ormánsági festett templomokkal, a megye egyetlen kézzel festett temp-

A KINCSES SZENNA

loma. Mellette a volt református paplak részben lakóház és idegenforgalmi ellátó egység, részben pedig kiállítóterem, kis néprajzi múzeum.

A templom körül épült — épül ma is — a falumúzeum a Szabadtéri Néprajzi Gyűjtemény. Négy porta már áll; egy szegényparaszti, két középparaszti és egy nagygazda telek, a hozzá tartozó melléképületekkel. Eredeti az épületek belső berendezése is, a terménytartó kosarak, teknők, különféle használati tárgyak a régi paraszti életet ismertetik meg a látogatókkal. A házakat fáradságos és körültekintő munkával szállították mai helyükre és építették fel ismét. Az első telek lakóháza Rinyakovácsiból való, mestergerendáján 1861-es évszámmal, szoba-konyha-kamra helységekkel. A talpasház áthelyezése eredeti elemeinek 90%-os megtartásával sikerült. A második telken a Kisbajomból származó lakóház áll, udvarán gémeskúttal. A harmadik portán álló lakóház csökölyi, 1843-ból való, talpas favázás nagygazda porta. A ház díszített fa részei a falusi ács- és asztalosművészet szép példái. A negyedik telek lakóháza Nagykorpádról való. A telken levő gazdasági épületek nagyjából a Dráva mentéről kerültek át.

A Nagytótváros-pusztáról származó harangot — 1836-ban készítették — a természetbarátok ajándékozták a falumúzeumnak, a Gyertyánosvölgyi turistaháztól került ide. Készülében van a szalaeskaai szőlőhegy híres préháza, melyet 1869-ben épí-

tettek. Sajnos, a szépen faragott gerendáknak csak kis része maradt meg.

Szenna nevét a krónikák először 1443-ban említik. Földesura a Perneszi család, később pedig az Eszterházyak hitbizományi birtoka. Ma a Zselic egyik kis „ékszerdoboz” hiszen a sok látványosságon kívül igen szép túrákat tehetnek a természetbarátok a községet övező erdők között, a Zselici Tájvédelmi körzet csak néhány kilométernyi távolságra van innen. Szenna a Tájak Korok Múzeumok és a Kaposvár Turistája mozgalom egyik érintőpontja is.

Az idelátogatók Csepinszky Mária személyében igen jó idegenvezetőre találnak. Részleteiben ismeri nemcsak a község és a falumúzeum épületeinek, hanem valamennyi használati tárgy történetét és a népszokásokat is.

És még egy említésre méltó érdekesség. Ebben a községben kezdte papi pályáját Tildy Zoltán a Magyar Köztársaság első elnöke.

Az idelátogatók megismerhetik a Zselicet, a helybeli „Denna” kisvendéglőben pedig a tájegység jellegzetes ételeit ízlelhetik meg. Ideutazásnál kalauznak felhasználhatjuk a most kiadott Zselic turistatérképet, bár a községet a lap bal oldalán elhelyezett melléktérkép sajnos takarja.

Szennát Kaposvárral rendszeres autóbusz-járat köti össze így könnyen elérhetjük. Hétfőn azonban ne látogassuk, mert a falumúzeum zárva van.

LÉVAI JÓZSEF

1982 JAN 5

1982/8

2

Népi építészet

795

Gyarapodik a szennai falumúzeum

Somogy megye jellegzetes népi építészeti emlékeinek megmentésére és szabadtéri gyűjteményben való bemutatására 1972-ben készült el a *tanulmányterv*. A megvalósításhoz jó helyszínnek bizonyult a zselici dombok között meghúzódó *Szennán*, Somogy egyetlen festett temploma.

Az épületek kiválasztását és áttelepítését hosszú távú tervszerint végzik. Jelenleg az *I. ütem* munkálatai folynak, ennek megvalósítása előreláthatóan 1985-ig tart. Ebben az időszakban a *rianyakovácsi, kisbajomi, csökölyi*, valamint ez év októberében megnyitott *nagykorpádi* ház telkét épí-

tik be a még hiányzó gazdasági épületekkel.

A *II. ütemben* az utcafront meghosszabbításával újabb két telket építenek be, tervezik egy szérűskert kialakítását és egy kovácműhely megépítését. Az említett telkek egyikéhez már Szennába szállították egy *somogyszobi* lakóház anyagát. Bontásra és szállításra vár még — szintén Somogyszobon — egy *hidas* és egy *méhes*.

A szőlőhegyet újabb présházak és harangláb felépítésével bővítik, a présházak köré Somogyban *őshonos szőlő- és gyümölcsfajtákat* telepítenek.

SAJTŐFIGYELŐ

HUNGAR
MAGNETO

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZÖVETKEZETI HÍRLAP

1982 OKT 1 81

79

Szennai Ősz...

A KISZ rendezésében ifjú-
sági folklor-találkozót tartot-
tak a néprajzi múzeumáról
híres Szennán. A hagyomá-
nyos őszi seregszemlére több
mint félezer fiatal jött össze.
A falumúzeum bemutatása
után a jelenlevők megismer-
kedhettek a mézeskalács ké-

szítésével, a vesszőfonással, a
szövésessel, a bábkészítéssel, a
korongozással, s aki ügyesnek
vélte magát ki is próbálhatta
boldogul-e bármelyik mester-
ségben. Népi iparművészek al-
kotásaiból vásárt is rendez-
tek, majd amatőr együttesek
mutatkoztak be. (MTI)

1981/683.

SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ULLÓI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

2.

SOMOGYI NÉPLAP

1981 OKT 20

Új épülettel gazdagodott a szennai szabadtéri néprajzi gyűjtemény. Vasárnap délután dr. Knezy Judit, a Mezőgazdasági Múzeum néprajzosa a múzeumi hónap keretében átadta a falumúzeum ötödik létesítményét, a mintegy százötven éves nagykor-pádi parasztházat, amelyet a századfordulón használt bútörökkel rendeztek be. Az ünnepélyes megnyitón a múzeum igazgatója, Mészáros Balázs a Kiváló Munkáért miniszteri kitüntetést nyújtotta át a falumúzeum két dolgozójának: Kurucz Imrének és Csepinszky Máriának.

1981/656.

M SAJTÓFIGYELŐ

MAHAR
HUNGARIKUS

1091 BUDAPEST, IX., ULLÓI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

2.

1981 OKT 1/41

795
- Tájház Szennában. Új létesítménnyel gazdagodik vasárnaptól a szennai szabadtéri néprajzi gyűjtemény. Átadják a nagykorpádi tájházat és annak berendezését. A délután 2 órakor kezdődő műsorban föllép a szennai népi együttes, a Széltolók és a Barokk együttes.

1981/717

SAJTŐFIGYELŐ

MAKOR

1091 BUDAPEST, IX., ULLÓI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

2

NÉPSZABADSÁG

1981. JÚN. 2. 71

A szennai falumúzeum nagykorpádi la

795

Új látványossággal bővült a napokban a szennai falumúzeum: megnyitották a mintegy 150 éves nagykorpádi parasztházat. A két szoba, füstökonyhás lakóházat a századfordulón használt bútorokkal rendezték be. Képünkön: látogatók a ház udvarán.

BENKŐ IMRE FELVÉTELE — MTI FOTÓ

1981/576

SAJTŐFIGYELŐ

MAHAR

1091 BUDAPEST, IX., ULLÓI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

2.

1981 SEP 24.

Kétezren Szennában

795 Vonzó, nem mindennapi látványosságot nyújt Szennában a szabadtéri néprajzi gyűjtemény: az idei nyáron mintegy kétezer látogató fordult meg itt. Csepinszki Lária, a falumúzeum vezetője elmondta: zömmel olyan érdeklődők keresték föl a somogyi népi építészeti emlékeket, akik úti programjukba vették Szenna fölkeresését; tehát nem a véletlen „hozta” őket ide. Barátok, ismerősök ajánlják

egymásnak a gyűjtemény megtekintését. Sokat tettek az idegenforgalmi hivatalok is, hogy megismertessék a hazaiakkal és a külföldiekkel ezt a szép és egyben tanulságos, múltat idéző létesítményt. A kétezer vendég között szép számban voltak külföldiek is.

Mi a szennai múzeum varázsa, a nem szűnő érdeklődés eredője? A természetes környezetben elhelyezett népi építészeti, tárgyi, néprajzi emlékek úgy hatnak, mintha élő faluban sétálnánk, mintha a lakók csupán órákra hagytak volna el otthonukat.

4 SOMOGYI NÉPLAP

sb0035 4 160 mtib1044

795 európai néprajzosok a szennai falumuzeumban

1982. szeptember 8. - szerdán a somogy megyei szennába látogattak az európai szabadtéri muzeumok szövetsége szervezésében szeptember 6-a óta hazánkban tanácskozó muzeumi vezetők, tudományos munkatársak. a mintegy száz vendég megtekintette a fél évtizede, a kaposvár melletti szennába telepített néprajzi gyűjteményt, amely a zselicség jellegzetes életmódját őrzi. az eredeti épületegyüttesekben ma is élénk az élet. így a falu lakói rendszeresen használják az ott felállított három szövőszéket. a nemzetközi delegáció tagjai élő skanzen mindennapjainak lehettek szemtanúi, s tanulmányozhatták a csökölyi, a kis- és nagykorpádi lakóházak, gazdasági épületek, illetve berendezéseik konzerválási módját. /mti/

gom/hné/kö ká hgy

15.45

080982 0787

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR
HIRDETO

BUDAPEST, IX., ULLÓJ ÓT 51
Telefon: 337-748, 340-726.

ZALAI HÍRLAP

1983 JUN 26

Hazai tájakon

495 Szenna, a múzeum-falu

A Somogy megyei Zselicség egyedülálló települése Szenna, itt jött létre a több egységből álló, élő falumúzeum. A műemlékvédelemért az évszázados házak, parasztporták szép és szakszerű megőrzéséért a közelmúltban a nemzetközi Európa Nostra díját adták át a kis falunak Párizsban. (Képünkön: szennai falurészlet.)

Szennai falujárás

A Somogy megyei Zselicség egyedülálló települése Szenna, itt jött létre a több egységből álló, élő falumúzeum. A műemlékvédelemért, az évszázados házak, parasztporták szép és szakszerű megőrzéséért a közelmúltban a nemzetközi Európa Nostra-

díjat adták át a kis falunak Párizsban. Falujárásunk során a múzeumfaluban élők hétköznapiját, az évszázados falusi tevékenység modern világba átnyúló életét mutatjuk be.

Az 1785-ben épített paraszbarokk templom belülről

Parasztudvar a templom mellett

Pillanatkép a falu életéből

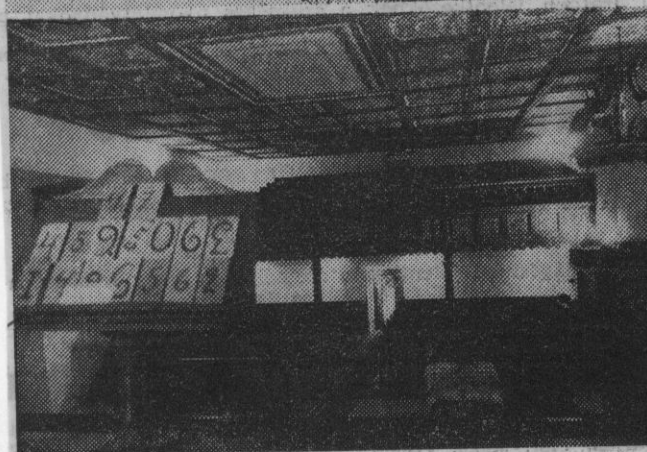
SAJTŐFIGYELŐ

1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1983 JUL 0 51

795 Szennai falujárás 112

A Somogy megyei Zselicség egyedülálló települése Szenna, itt jött létre a több egységből álló, élő falumúzeum. A műemlék-
védelemért az évszázados házak, parasztporiák szép és szaksze-
rű megőrzésért a közelműtban a nemzetközi Európa Nostra-
díjat adták át a kis falunak Párizsban. A képeken: fent az
1785-ben épített paraszt barokk templom. Lent: részlet a falu-
múzeumból. (Fotó: MTI-KS)

1983 APR 26

MAGYAR HÍRLAP

Értelenségből összefogás

Élő falumúzeum Szennán

Zselic. Dombvonulatok, hatalmas erdőségek. Valaha a félvad sertéseket a Ropolyban makkoltató. „vargányakalapos” kanászok világa. A kis földért saját kezükkel erdőt irtó jobbágyok világa. Szenna, Silvásszentmárton, Zselickislak, -kisfalud, -szentpál: megannyi apró falu, szőlős dombháta alatt. Itt és a vele határos belső Somogyban a favázás talpasház volt az elterjedt építési forma. Ha lezúdult a víz a „högyből”, arrább lehetett vinni. Az erdő adta hozzá a tölgyet, az irtásföldéken természetelt rozs a zsúpszalmát.

Hozták a házakat

Szenna. A központ. Valamikor, a többi faluval együtt Eszterházy-birtok. Tizenkét kilométerre van Kaposvártól, a megyeszékhelytől. Nemes Nagyváti János keze munkáját dicséri az 1785-ben épült református templom — dombon áll, a falu magjában, mellette lelkészlak — és festett, fakazettás berendezése. Nemcsak a megye, az ország egyik legszebb műemléke.

Körülötte épült fel, félköríves utcaként, a falumúzeum. (Egyébként Szennában meg a Diákszeren — és másutt is — található in situ, helyben védett, helyreállított műemlék parasztporta.) Sугaras elrendezésű, fehér falú, zsúpos házak néznek arccal a templomra. Mint régen. Szép kis harangláb is álldogál itt. A domboldalban pincék, présházak épülnek. Mint régen.

Áttelepített lakóházakról van szó. Csökölyről, Nagykorpadról, Kisbajomról. Az egyik présház mestergerendáit a Szalacska-hegyről hozták. A lelkészlakot múzeumi fogadóépületté alakították át. A falumúzeum előtt futó patakon — mint rég — hidacsák ívelnek.

Különös érzés bujkál bennem, ahogy nézem a napfényben fürdő műemlék együttest. Jó lenne másutt is ilyet látni. De hallom az ellenvetést: ugyan, miből, mikor már semmi sincs? A szennai falumúzeum sem jött létre könnyen. Tíz éve, amikor a gondolat megszületett, kis híján el is vetélt. A tervezőnek, munkatársainak, aztán az ötletet pénzzel is megtámogató műemléki felügyelőségnek, megyei tanácsnak, a mellette működő műemléki albizottságnak és a kivitelező helybelieknek köszönhetően lett a falumúzeumból valóság.

Ezekről dr. Szabó Tünde már nem beszél. Az a véleménye: mindezt feledtetni az eredmény. A szabadtéri gyűjteményben tíz év alatt húsz népi építészeti emléket mentettek meg, köztük kilenc műemléket.

Es a kezdet? Szabó Tünde 1972-ben kapott megbízást Szenna és a hozzá tartozó falvak öszszevont rendezési tervének elkészítésére. A helyszín tanulmányozásakor szomorú állapotokat talált. A faluban is, a környéken is pusztuló, romos talpasházakat. Jobb sorsra érdemes, sivar, tönkrement vidéket.

A SOMOGYTERV-nél — a népi műemlék-védelem ország-szerte ismert patrónusánál — akkor már elkészültek a felmérések. Az egész megyére.

— A vizsgálatból látható volt — emlékszik vissza Szabó Tünde —, hogy egy-két év múlva egy sem marad meg közülük. Csőlekedni kellett, megőrizni gyorsan.

Es munkatár-saival hamar elkészítette a jövő falumúzeum tanulmány-, majd beépítési tervét. Felmérte az áttelepítésre javasolt lakóházakat. Összegyűjtötte Szenna és a környező falvak jeles népi szokásait, dr. Knézy Juditnak, a megyei múzeumi igazgatóság néprajzosának segítségével. Elkészült a régi népi kismesterségek katasztere, és az áttelepítéseknél közreműködő mesterek jegyzéke. S alighanem abban is egyedülálló a szennai falumúzeum, hogy felépítésénél a kivitelezők helybeli ácsok, kádárok, kerítésfonó és zsúpoló mesterek, sáros tudományban jártas asszonyok és férfiak voltak.

— Ma már másképpen néznek ezekre a házakra az emberek — mondja Szabó Tünde. — Először nem értették, hogy a házakat menteni akarjuk. Aztán rácsodálkoztak: mi is történik itt? Ne kutas-suk, milyen emlékek, tudományok ebredtek fel, a lényeg az, hogy sorra jöttek, segítő szándékkal, nemcsak tanácsokat adni, hanem dolgozni. Kezük nyomán rangot kaptak az elfelejtett, ősi mesterségek.

Mesterek rangja

Es rangot kapott immár — elsősorban a falumúzeum révén — a Zselic központja is. Szenna nagyot fejlődött. Új út épült Kaposvárra. Új hid a patakra. Van jól főző kisvendéglő és óvoda. Építkezni akarnak az emberek: út utcát kell nyitni hamarosan. Pásitják a főutcat, a Zselicre jellemző, szép, sudár ezüsthárssal.

— Ha a környező szőlőhegyekről lenézünk, mint kiesi, borzas boglyák, sugognak a régi házikók a templom körül — mondja végül Szabó Tünde. — Az utcán esténként fehéncsorda baktat. A portákon csakúgy, mint a falvakban másutt tvúkok kapirgálnak, bárány bézet, kakas kukorékol. Rése lett a múzeum a falunak. El. Azzal együtt.

Juhász Erzsébet

795
Élő falumúzeum Szennán

Alighanem egyedülálló jelenség hazánkban a Somogy megyei Szennában felépült szabadtéri néprajzi gyűjtemény, közismertebb nevén: a falumúzeum. Építész-tervezője dr. Szabó Tünde, a Somogy megyei Tervező Vállalat tervezője e munkáért Ybl-díjat kapott. (Cikkünk az 5. oldalon.)

795

Szenna

A „világhíres” falu Somogyországban

MDCCLXXXV — bönge-szetem az évszámot, hátraszegett fejjel, a mennyezetre meredve. Nem tudom levenni a szemem a virágmintás, festett kazettákról. Gyönyörködöm a száztizennégy kis remekműben. Valamennyi mintája különböző: a reneszánsz óta fennmaradt és virágzó szépműves-mesterség legszebb motívumaival. Középpont az ákombákomos felirat. A kintről beme-részkedett napsütés segít a szöveg kiolvasásában: „Ez a szent ház épült a felséges II-ik Jósef tszásár és apostoli királyunk kegyes engedelméből...”

Pár percig a múlt lépcsőin járok. Lábam alatt recsegnek ropognak a fokok, amelyeken felmerészkedek a festett farkaztra. Hajdanvolt Nagypal-balab (azaz: Nagypálba való) Nagyváti János asztalosmester keze munkája. Érdemes feljegyezni annak a nevének, aki a templom népi barokk stílusú belső berendezését fabrikálta, mert még ma is látszik, szívét-lelkét beleadta ebbe a munkába. Emlékeztetőül odavészte becses nevének, meg az évszámot. A mulandóság cáfolatául. Az orgonának csak a helye árválkodik az egyhájos elrendezésű műemlék templomban.

A kívülről fehérre festett, szépen rendbe hozott kis református templom egy kedves dombocskára tetején díszleg. A helybeliek büszkesége. Somogy talán legszebb műemléke. Jönnek is a kíváncsiskodók csőstül. Jószerivel azt sem tudják, hogy Tildy Zoltán volt itt egykoron a lelkész.

Népi építészet

A kerítésre erősített tábla figyelmeztet arra, hogy ez a Szabadtéri Néprajzi Gyűjtemény. Rezervátumába tíz év leforgása alatt húsz népi építészeti emléket sikerült meg-

ségi falvak sajátos hangulatát idézi. A rinyakovácsi parasztház 1861-ből való. Az építés idejét a szoba mestergerendájának felirata híven őrzi. A tornácot szépen faragott oszloppal díszítették. Zsúpszalma fedi a ház tetejét. Elfelejtett, ősi mesterségek fortélyait felelevenítve, helyi mesterek építették fel újra a házat. A portát köcsögfa, kút és sövényfonott kerítés egészíti ki. A kisbajomi házikó jellegzetesen füstökonyhás épület, ollóágas tetőszerkezete teljesen konyolt. A csökölyi porta 1843-ban épült. Elő- és oldaltornác, nagyméretű füstökonyhás épület. A gyűjtemény legdíszesebb darabja. A nagykopárdi ház az egyetlen, amelyik nem áll műemléki védelem alatt. Sajátossága a sártapasztott, karóvázaz oromfala, amelyhez nincs hasonló a falumúzeumban, s azóta talán már a megyében sem. Hamarosan a Dráva menti telek is elkészül. Az ácsok egy dísnólat kalapálnak éppen össze.

Nyáron tehenek meg lovak vannak bekötve az istállókba. Most csak kendermagos tyúk-kapirgálnak az udvaron. Be-bekukkantok a múlt egy-egy szobányi-kamrányi darabjába. A jó kedélyű asszony-ság, aki körbemtogat mindent, jellegzetesen szennai tájszólásban fűz magyarázatot a látottakhoz. Ő is ilyen házban született valamikor. Nem mulasztja el kitárni az egyik helyiség ajtaját, amelyet — a mendemonda szerint — addig tartottak kulcsra zárva kívülről, míg az ifjú pár nem jutott eredményre odabent, azaz, amíg a család nem látta a saját szemével biztosítva az utódlás kérdését. A szobácska eredeti berendezése sokat elárul arról, mivel is üthették itt el az időt. Az aprócska ágyon kívül alig jutott hely valami más bútornak.

ilyen zsúpos házakat kezdtünk építeni, haragudtak, mert ők maguk is azon voltak, hogy a faluban a düledező lábas házakat el kell bontani, és a helyükre szép sátoztetősöket emelni. Egyszerűen nem értették, hogy ez mind mire jó. Amikor fölépültek az első házak, akkor meg az volt a gondjuk, hogy miért néznek homlokzatukkal a templomra, s a dísnótlak a főutcára... Szerencsére azóta teljesen megváltozott minden: azon „veszekednek”, ki jöjjön sározni, ki legyen az ács, fölajánlották az öreg nének a berendezési tárgyaikat, hogy odarakják a kemencére. És sokkal jobban megbecsülik a saját múltjukat: a szennai asszonyok már nem akarnak mindenáron szabadulni régi szőttesektől, népviseletük gyönyörű darabjaitól.

Közös tanács

— Egy-egy háznak a megvásárlása általában húszezer forintba került — tájékoztat a kényves kérdésről az építész, aki egyben a munkák irányítója is volt. — De emlékszem olyan esetre, hogy alaposan fölverte az árat a tulajdonos. Pedig az a ház nekünk nagyon fontos volt, mert nagygazdortánk már nincs is több a megyében. Így komoly anyagi problémáink is adódtak. A mai napig folytatódik a munka, s költöznek még a házak.

A szabad, lrtásos területre még egy kovácsműhely kerül, amely nemcsak díszletül szolgál, de működni is fog, ha minden igaz. A látványban már most is előkelő helyet foglal el az út menti kereszt, a két fa harangláb.

Az egykori úrbéres község, Szenna, egy Somogy megye 234 falujából. Alig nyolc kilométerre fekszik Kaposvártól, szőlőhegyek és erdővel borított dombok között. A főútcában csörgedező patak fölé emelt, téglaboltozatos hidak a falu jellegzetes díszítőelemei. Hétszáznegyvenen élnek Szennán. A lakosság száma azonban szép lassan csökken. A családok konokul őrzik az „egyke”-szokást.

A tanácselnök nem lelkese-dett, amikor a szép új tanács-háza emeleti részében rányitottam az ajtót. Karancz János 54 éves, de többnek látszik. 1954 óta folyamatosan ő a tanács elnöke. — Az 1969-ben alakult közös tanácshoz őt köz-ség tartozik: Szenna, mint székhely, Kaposzserdahely, Patca, Zselickisfalud és Szilvásszentmárton — sorolja. — Legkisebb községünk Patca, 96 lakossal, s Kaposzserdahely a legnagyobb, 750-nel, ez fekszik a legközelebb a megye-székhelyhez.

A községeket Kaposvárral egy 1912-ben épült kövesút köti össze, amelynek korszerűsítése inkább csak toldás-foldásból áll. 1980-ban kezdődött az út szélesítése, s ki tudja, mikorra fejeződik be. „Az út szélesítése is annak köszönhető, hogy Szenna községben szép falumúzeum van kialakulóban, amely lassanként nemzetközi hírnévre tesz szert” — vélekedik Karancz János.

Kurcz Béla

lük kilenc műemlék. Méreteinél fogva ez az ország legkisebb falumúzeuma. Mégis a legszebb, a leghíresebb. Építési költsége 1972 és 1982 között hatmillió-háromszázezer forint volt. Az egykori lelkészlakásból alakították ki a múzeumi fogadó-részt, pénztárt, irodát, s a gondnok lakását. Így nem holmi fabódében árulják a belépőjegyeket, mint máshol az országban. Idegenforgalmi nevezetesség lett Szenna.

A templomocska körül, félkörívben, a patak folyását követve helyezkednek el az elemekre szétszedett, idecipelt, s beszámozott részekből újra hitelesen összerakott, hagyományörző, jellegzetesen favázas, talpas parasztporták, eredeti melléképületeikkel, sőt berendezési tárgyaikkal együtt. Az egyetlen utcácskából álló, telkes elrendezésű épületsor a hajdani belső-somogyi, zselic-

A múlt becsülése

Bár a gyűjteményhez tartozik, de Zóka Peti Lídia házát eredeti helyén állították helyre. A legszebb ház, ami Szenán valaha is épült. A kis méretű, szegényparaszti épület favázas, füstökonyhás lakóház 1848-ból. Műemléki védelem alatt áll, berendezése a látogatók számára megtekinthető.

— A helybeliek eleinte zsörtölődtek, hogy csak valahol a falu szélén kaptak házépítési helyet — meséli dr. Szabó Tünde, a Somogyterv tervező építésze, aki a falumúzeum létrehozásáért nemcsak Ybl-díjat kapott, hanem elnyerte az Europa Nostra bizottság elismerő oklevelét is. — Az viszont tetszett mindenkinek, hogy a templomot kicsinosítottuk. Ezzel megnyertük az első csatát a faluban. De hogy

VAS NÉPE

1983 JUL 0 2

tel
őrajta."

995

Szennai falujárás

A Somogy megyei Zselic-ség egyedülálló települése Szenna, itt jött létre a több egységből álló, élő falumúzeum. A műemlékvédelemért az évszázados házak, parasztporták szép és szakszerű megőrzéséért a közelmúltban a nemzetközi Európa Nostra díjat adták át a kis falunak Párizsban. Falujárásunk során készült képeink a múzeumfaluban élők hétköznapijairól, az évszázados falusi tevékenység modern világba átnyúló életéről adnak hírt.

A képeken: az 1785-ben épített parasz barokk templom (jobbról), pillantás az egyik szennai konyhába és részlet a falumúzeumból.

Fotó MTI — E. Várkonyi
Péter felvételei — KS)

MŰLTUNK EMLÉKEI

A harangláb kötelét csomóra kötötték a támasztógerendán, nehogy valami gyerekféle megrángassa. Vékonykát kondulhatott csengőnyi harangocská. Atjutott-e a hangja a zsúptetők felett, elszállt-e a mezőkön dolgozóig?

A harangláb már nem falut őriz, csak emlékeket. Házakat Rinyakovácsiból, Csöklyből, Kisbajomból. A házak Szennán állnak a XVIII. századi református templom lábánál. Fehér falúak, tiszták, hívogatók. Múzeumi tárgyak. Tanúi a nem is olyan régmúltnak. Hiszen tizenöt-húsz éve még laktak bennük. Éltek mindennapjaikat, születettek, szerettek, megöregedtek és elmentek a csendes faluból a még csendesebb temetőbe.

Szennán a Zselic és Belső-Somogy építészeti múltját leginkább megőrző talpasházak kaptak helyet. Száz-húsz-száznegyven évesek. Csak a zsúpozás meg a falak sározása új, hiszen szét kellett szedni őket az áttelepítéskor. Ugyanílyen idősök a zalaegerszegi és a szombathelyi falumúzeumok épületei is. Csak azok többsége boronafalú. A fában gazdagabb területeken volt elegendő vastag építőfa, kevesebb sőr kellett a fészekrakáshoz. Persze, mutatkoznak eltérések is. A somogyi házak faragott pitaroszlopai, díszített ormfalai ácsművészeti remek. A zalai és vasi házak alig-alig mutatják meg ormfalaikat. Teljesen kontyolt zsúpfedélük mint egy szemre húzott kucsma új ablakaik felett. A házak beosztásában annál több a közös vonás. Kevés kivétellel háromosztatúak. Szoba, füstökonyha, kamra képezi bennük az életteret. A fiatalabbakban a füstökonyha már szabadkéményessé vált.

Életmód? Kollégám rámkérdez: laktál már ilyen házban?

– Nem.

– Mert én laktam. Nagyanyám is, nagynéném is hasonló zsúpos házban éltek. Nyáron is dűnyhával kellett takarózni. A zsúp nem engedte felmelegedni a belső tereket. A nap az ablakon sem tudott besütni, részben, mert kicsik voltak, részben, mert minden ház előtt eperfák álltak, azokon nem tűzött át a nap. A konyhában nagy rakott tűzhely állt. Fölötte egy

kürtő, ami a füstöt a mennyezetreig vezette, onnét már megtalálta az útját az ajtó felé, ahol aztán kijutott a szabadba. Két ágy, asztal, székek voltak a konyhában. Ott zajlott a teljes élet. Ott is aludtak. A szoba a vendégeké volt. Meg nagyapám ott tartotta a bort. Ha kitöltötte, nyáron is mindig homályos lett a decis pohár. Szóval ott mindig pinchehideg volt. Egyet nem lehetett ezekből a házakból kiűzni. A dohszagot, a nyirkosságot. Nagyapám minden héten elővette a fekete cipőjét. Abban ment vasárnap a templomba. Mindig le kellett törölni róla a zöld penészt. Szóval szépek ezek a házak így a képeken. De lakni bennük?

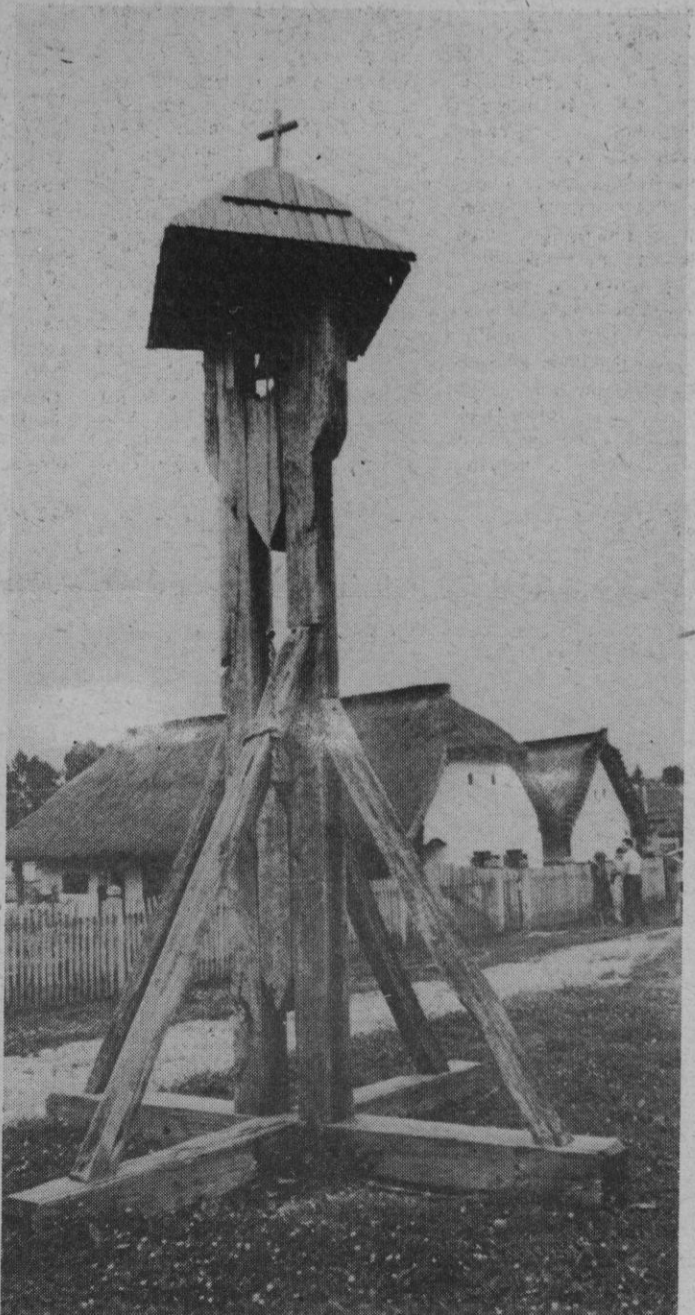
Ismét Szenna. Idős, fekete ruhás asszony nézegeti a csöklyi házat. Megtapogatja a pitaroszlopokat, benéz ide, oda. Mögötte négyen lépkednek. Unokái talán? Nekik mutogat mindent. Pont ilyen volt a mi házunk is. Pont ilyen. Nyáron minden este kiültünk a talpra. Ide e – mondja és leül a talpgerendára, ami valóban akár egy pad, kínálja magát az üldögélésre. Aztán befut egy csapat csitri. Idenézettek – kiabál valamelyikük – bilibe ültették a muskátlit! Nevetnek. Nem értik a dolgot. Szegénység? Vajon tudják-e, mi az?

Szombathelyen a múltból átpillantunk a mába. A tóparton, a falumúzeummal szemben, a tóparton a Claudius szálló, attól nem messze az új stadion, kissé távolabb a Derkovits-lakótelep. Itt a füstökonyhas lakóház tolódeszkás, tenyérnyi, üveg nélküli ablakainál csattogtatja Nikonját egy japán látogató. Az iskolás korú kirándulócsoport itt is feltűnik. Szétszaladnak az udvarokon. Az út túloldalán álló feszületen megfeketedett pléh Krisztus mintha az időtlenség felett lebegne.

Emlékek? Inkább üzenetek ezek a múzeumi házak. Saját múltunk üzen általuk. Láthatjuk, honnét jöttünk, miből alakult az, amit manák hívunk. Felmérhetünk távolságokat, és világosabban láthatjuk céljainkat.

Kurucz Pál

A felvételek a szennai, a zalaegerszegi és a szombathelyi falumúzeumban készültek.

M SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR

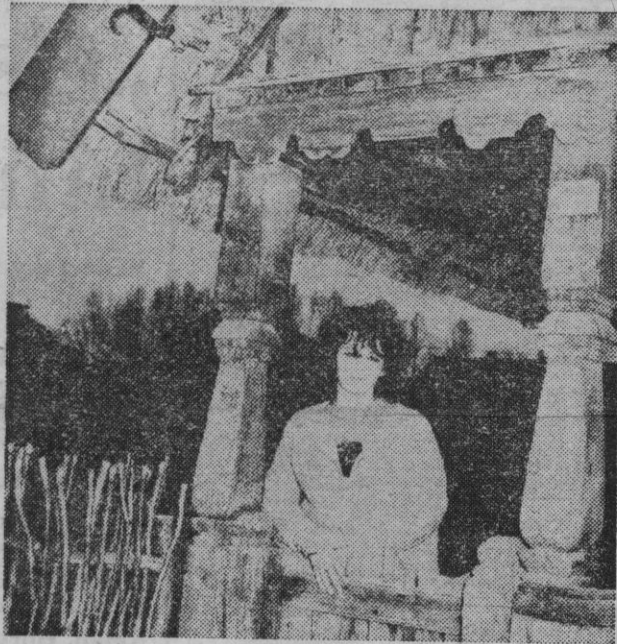
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1983 APR 9

ESTI HÍRLAP

795

AZ *Esti Hírlap* TELEXE

TAVASZ A TÁJHÁZBAN

Az áprilisi jó időben sorra nyílnak a falumúzeumok, a tájházak. A Kaposvártól 15 kilométerre levő szennai falumúzeum is kitérte kapuját a látogatók előtt. Szabó Tünde, a Somogyterv Ybl-díjas tervezője álmódta meg a zselici táj több száz éves házait és berendezési tárgyait bemutató falumúzeumot.

(Geleta Pál felv.)

HÉTFŐI HÍREK

1983 MÁR 28

795

Egymás után nyitnak a szabadtéri falumúzeumok. A Kaposvártól 15 kilométerre levő szennai skanzenben a zselici táj jellegzetes házai és berendezési tárgyai láthatók. Az egyik legszebb, az 1700-ban épült templom — amelynek mennyezetét, szószékét és karzatát festett falapok díszítik képünkön.

(Fotó: Geleta)

1981/227.

MAHSAJTŐFIGYELŐ

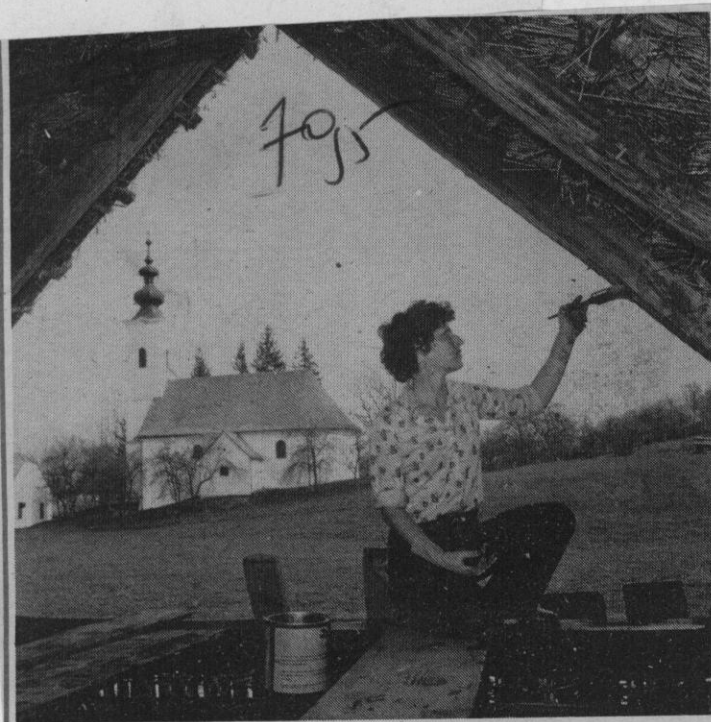
MAHSAJTŐFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

2.

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

1981 MAJ 5

A szennai falumúzeumban a somogyi faépítkezés legértékesebb emlékeit gyűjtik össze. A különféle házak áttelepítése — minél több eredeti elem megtartásával — hagyományos anyagok és technológia alkalmazásával történik

(MTI Fotó: Cser István felvétele — KS)

K&I/223

SAJTÓFIGYELŐ

MAHIB
MAGYARORSZÁG

1091 BUDAPEST, IX., ULLÓI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1981 MÁJUS 2.

2

795

A szennai falumúzeumban a somogyi faépítkezés legértékesebb emlékeit gyűjtik össze. A különféle házak átépítése — minél több eredeti elem megtartásával — hagyományos anyagok és technológia alkalmazásával történik. Képünkön: a kaposvári Rippi-Rónai Múzeum restaurátorai a nagykorpádi ház gerendáinak felületvédelmét végzik el.

(MTI Fotó — Cser István felvétele)

1981/338.

2

M SAJTÓFIGYELŐ

MÁHR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

1981 JUN 18

anyányivünk legújabb szá-
mát.

795

BLEVEN FALUBAN

*Szabadtéri
gyűjtemény*

Nemcsak az országban, de Közép-Európában is egyedülálló vállalkozásba kezdtek a hetvenes években a Somogy megyei Szennán. Elhatározták, hogy egy élő faluban alakítsanak ki falumúzeumot. Szenna a Zselicség jellegzetes települése, Kaposvártól nyolc kilométerre. A gyűjtemény itteni elhelyezését indokolták az eredeti helyükön épségben megmaradt műemlék értékű házak, a főutcán átfolyó Deregényi-patak fölé emelt, jellegzetes téglaboltozatú, hangulatos hidacsák, és a sok látogatót vonzó, 1785-ben épült népi barokk stílusú, festett, fakazettás református templom varázsa is. A templom körül sugarasan építették és építik fel a jellegzetes somogyi portákat, melyeket a lehető legnagyobb hitelességgel telepítenek ide, a hagyományos technika alkalmazásával, a hagyományos népi építészeti módot ismerő ügyeskezü mesteremberek munkájával.

1981/320.

SAJTŐFIGYELŐ

MAGYAR
HÍRADO

BUDAPEST, IX., ULLÓI UT 11
Telefon: 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

1981 JUN 9

(2)

495
A szennai kokas

Megyénk híres skanzenjét teszi színesebbé — a gyönyörű, de lakatlanul csupán kiállítási „tárgyként” szolgáló parasztházak közt — a szabadtéri múzeumban kapirgáló tyúkok hada. Valódi tyúkok ezek, ma már csak ritkán látható kendermagosok! „Unikumnak” számítanak. Tudhatja ezt „fönökük is, a kakas. S mivel igen rártart jóság, ha már megelégette a sok csetlő-botló betolakodót, igyekszik is „rendet tenni” köztük. Támad veszettül; a szintén helybeli óslakos, fekete kutya meg jóízűen mosolyog a dühös tarajson: kakasméreg az, elműlik — ha a kezdetben meglepett látogató elzavarja a kendermagos urat... Ez is ritka élmény a városi embernek. Aminthogy a mi első ijedségünk is az lehet — a szennai kokasnak.

1981/176.

SAJTŐFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ULLÓI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ESTI HÍRLAP

1981 APR

7

2

FAKAZETTÁS TEMPLOM ALATT

„Föcskerakás” Szennán

Hogy éltek a talpasházban • Ácsremek

Közép-Európában is egyedülálló vállalkozásba kezdtek a hetvenes években a Somogy megyei Szennán. Elhatározták, hogy egy élő faluban létesítenek *falumúzeumot*. Szenna a Zselicség jellegzetes települése, Kaposvártól nyolc kilométerre.

ÜGYES KEZŰ MESTEREK

A gyűjtemény itteni elhelyezését indokolták az eredeti helyükön *épségben megmaradt* műemlék értékű házak, a főutcán átfolyó Deregényi patak fölé emelt, jellegzetes téglaboltozatú, *hangulatos hidacs-kák* és az 1785-ben épült népi barokk stílusú, *festett fakazettás* református templom is.

A templom körül sugarasan építették és építik fel a *jellegzetes somogyi portákat*, amelyeket a lehető legnagyobb hitelességgel telepítenek ide, a hagyományos technika alkalmazásával, a hagyományos népi építészeti módot ismerő *ügyes kezű mesteremberek* munkájával.

Az 1978. évi megnyitó idején már várta a látogatókat a templom, a műemlék jellegű lelkészlak és az első, berendezett porta, egy 1861-ben épített rinyakovácsi, *füstökonyhás ház*. Azóta folyamatosan bővül a gyűjtemény. Elkészült a rinyakovácsi féltelkes jobbágy lakóház, amely szép példája a *belsősomogyi favázis talpasháznak*, amelynek berendezése is eredeti.

lét. S ha még melegebbre fordul az idő — az errefelé élők nyelvén szólva — *megkezdődhet a „föcskerakás”*, azaz a sártapasztás, a várósi ember szerint a falazás.

KUKORICAGÓRÉ, HARANGLÁB

Ugyancsak egész nyáron nyomon követhetik az érdeklődők a kemenceépítést, a kályharakást, a meszelést, majd a *fonott kukoricagóré* létesítését. A gyűjteményt egy valódi *zselicségi harangláb* egészíti ki, s hamarosan láthatók a több mint kétszázéves, jellegzetes somogyi pincék is, amelyek köré őshonos szőlőfajtákat telepítenek.

MUNKÁBAN A ZSÚPOLÓK

1979 óta áll a kontyolt, ollóágas tetőszerkezetű zsúpfedeleles kisbajomi porta, amelyhez istálló, disznóól és egyéb *eredeti gazdasági épületek* tartoznak. A néprajzi gyűjtemény legdíszesebb épülete az *ácsművészet remekeit* őrző csökölyi ház, amely 1843-ból maradt ránk, e dátumot őrzik a mesterge-renda. Itt paraszti fűró-faragó eszközöket mutatnak be.

Most, hogy a tavaszi szellők kicsalogatják a kíváncsi embereket messzibb tájakra is, érdemes megnézni itt Szennán, miként bánnak anyagukkal a magyarlukafai *zsúpolók*. Ők készítették ugyanis a múlt századból származó nagy-korpádi lakóépület fede-

0981/682

MAH SAJTÓFIGYELŐ

MAH

1091 BUDAPEST, IX., ULLÓI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1981 OKT 20

795

**ÚJABB ÉPÜLETTEL
GYARAPODOTT**

a szennai falumúzeum, Somogy megye jellegzetes népi építészeti emlékeit bemutató néprajzi gyűjteménye: vasárnap ünnepélyes külsőségek között adták át a mintegy százötven éves nagy-korpádi parasztházat – két szoba, füstökonyhás lakóházat.

1983 JUL 6

DUNÁNTÚLI NAPLÓ

795

li Napló

1983. július 6., szerda

Szennai falujárás

A Somogy megyei Zselicség egyedülálló települése Szenna, itt jött létre a több egységből álló, élő falumúzeum. A műemlékvédelemért az évszázados házak, parasztporták szép és szakszerű megőrzéséért a közelmúltban a nemzetközi

Európa Nostra díjat adták át a kis falunak Párizsban. Falujárásunk során a múzeumfaluban élők hétköznapiját, az évszázados falusi tevékenység modern világba átnyúló életét mutatjuk be. A képeken:

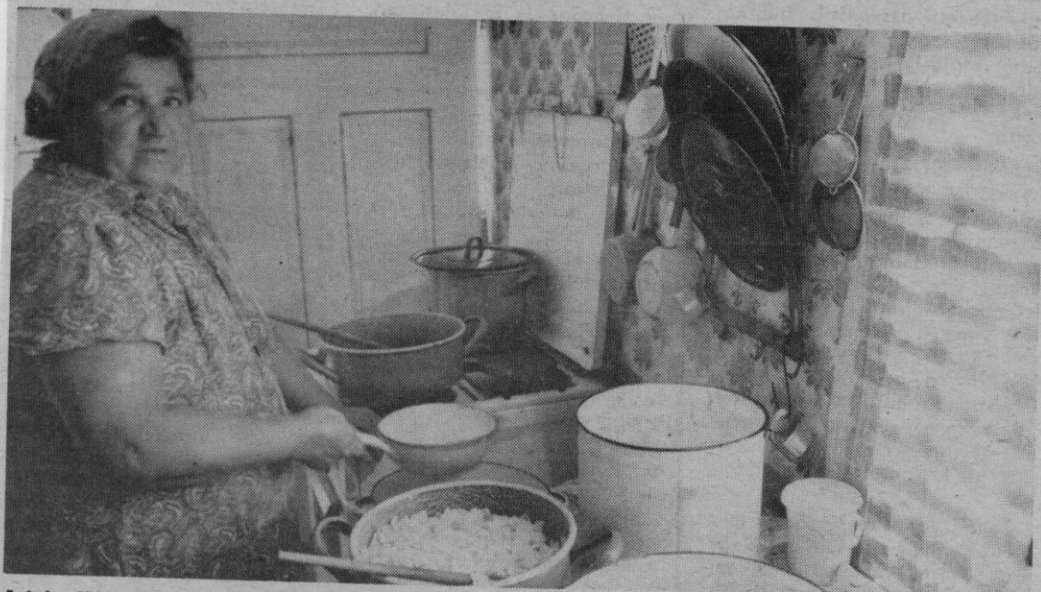
Az 1785-ben épített paraszti barokk templom

A templom belseje

Részlet a falumúzeumból

A falu életéből

(Fotó: MTI — E. Várkonyi Péter felvételei)

M SAJTÓFIGYELŐ

MAHIB

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPŰJSÁG (HEVES)

1983 JUL 29.

4.

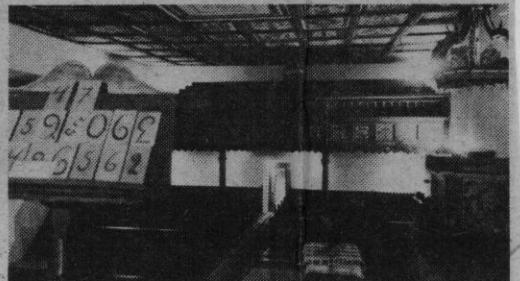
KULTÚRA — KÖZMŰVELŐDÉS

Szennai falujárás

A Somogy megyei Zselicség egyedülálló települése Szenna, itt jött létre a több egységből álló, élő falumúzeum. A műemlékvédelemért az évszázados házak, parasztporták szép és szakszerű megőrzéséért a közelmúltban a nemzetközi Európa Nostra-díjat adták át a kis falunak Párizsban. Falujárásunk során a múzeumfaluban élők hétköznapiját, az évszázados falusi tevékenység mai életét mutatjuk be

(Fotó: MTI — E. Várkonyi Péter felv. — KS)

Szenna megőrzi a múlt kincseit

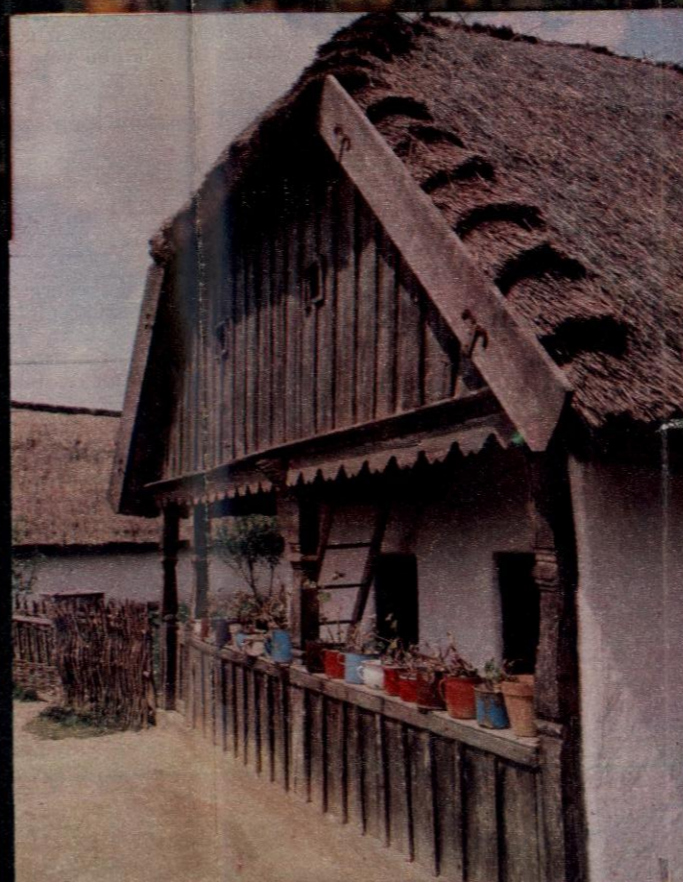
795

Ilyen szépen festett fakazettás mennyezet, ilyen szemet-lelket gyönyörködtető festett-faragott szászék nagyon kevés akad Európában

A kétszáz éves, népi barokk stílusú műemléktemplom, s a körülötte egyre épülő-szépülő falumúzeum az idén elnyerte a 20 éve alapított Europa Nostra-díjat

1981-ben épült eredetileg ez a csökölyi nagygazda porta, faragott oszlopos elő- és oldaltornáccal, zsúpfedéllel és füstöskonyhával

Szenna 810 lelkes kisközség a Kaposvártól délnyugatra fekvő Zselicségben. A falucska folklór-kincse, néprajzi, és népművészeti hagyományai sokszorosára tágítják határait, országos jelentőségűek. Még ma is meglévő favázas, sövény- vagy paticsfalú talpasházai a zselici faépítkezés legszebb emlékei. Abból az időből valók a parányi hajlékok, amikor a pár köblös földeske épp csak megadta a betevő falatot, pénzelni az erdei gombából, hóvirágból, a piacóláshoz összegyűjtött kőkenyhből-áfonyából kellett az asszony népnek.

A falu 1784-ben épült műemlék református temploma az egyházi építészet ma is csodált gyöngyszeme. Faragott, festett berendezése, kazettás mennyezete messze földről is idevonzza a szép iránt rajongókat.

Ennyi örökség méltán megérdemli, hogy megőrizzék — határozta el másfél évtizede a falu lakói. S a tele-

pülés szívében, a műemlék templomot övező dombokon a falucska méreteihez igazodó szép kis falumúzeum kezdett kibontakozni. Az íves vonalvezetésűre tervezett utcácskában újjáteremtették Belső-Somogy és a Zselicség legszebb műemlék házait; szegény- és középparaszti portákat, nagygazda portát, s hozzájuk persze mindazt, ami csak kellett a „célszerű szegény ember” gazdálkodásához: istállókat, pajtákát, hidast, görét, galambducot, gémeskutat.

Most tehát itt látható néhai Göncz Mihály uram portája Rinyakovácsiból, egy kisbajomi kontyolt tetős parasztházikó az arrafelé használt veremtyúkólakkal, egy egykori csökölyi nagygazda portája bagnarműhelyével, és egy sövényfonott, sárfapasztott oromfalú talpasház Nagykorpádról. A házak apró ablakszeme — amelyen nehezebben szökött meg a szögletes kemence csutka-melege — most mind a templomot vigyázza.

SOMOGYI NÉPLAP

1983 JAN 2 1

795
Hagyományörző építészet**„A mi Európánk”-
diploma Szennának**

Az európai építészek évente döntenek az Európa Nostra-diploma odaítéléséről. Az idén Magyarországról három pályázat érkezett a bíráló bizottsághoz; köztük volt a Szennai Szabadtéri Néprajzi Gyűjtemény épületgyűjtése, s diplomával ismerték el. Ezt tegnap jelentették be. E hír nyomán kerestük meg a Somogy megyei Tervező Vállalatnál L. Szabó Tündét, aki a szennai gyűjtemény terveit készítette.

A szennai néprajzi gyűjtemény, a hagyományörző építészet és ennek megálmodója sok elismerést kapott már eddig is... Gondoljunk csak arra, hogy a megyei múzeumi hálózat leglátogatottabb intézménye lett a régi somogyi házakból fölállított szabadtéri bemutató. Tervezője Ybl-díjat kapott érte 1982-ben. Most a legújabb elismerés az Európa Nostra.

— *Hogyan tekint vissza a tervező azokra az évekre, amelyek sok áldozat árán ilyen szép eredményt hoztak?*

A terveket 1972-ben készítettem el. Hat évig a Somogy megyei Tervező Vállalat volt a gazdája a létesítménynek, majd 1978-ban vette át tőlünk a gyűjteményt a Somogy megyei Múzeumok Igazgatósága. Most, hogy értesültem a diplomáról, földéződött bennem azoknak az embereknek a lelkesedése, akik sok segítséget nyújtottak az elképzelések megvalósításához. Elsősorban a helyiek áldozatkészségét, a szennai és a zselickisfaludi mesteremberek ügyességét dicsérem ez az elismerés. Ipari üzemek sorát is lehetne említeni, amelyek társadalmi munkában dolgoztak itt.

— *Még nem teljesen kész a szennai falumúzeum.*

— A meglévő porták sem teljesen készek. Egy ipari emléket tervezünk még, befejezzük a szőlőhegyi borospincék fölállítását, a templomdombon pedig egy kopjafás temető egészíti ki majd a kis falunkat.

— *Mikorra várható a munka befejezése?*

— Talán még három esztendőbe telik, hogy mindezekkel elkészüljünk.

— *A legújabb teendői?*

— Münchenben ebben az évben tartanak kertészeti világkiállítást. Ehhez a rendezvényhez kapcsolódóan

fölépítettünk ott egy somogyi parasztházat; ennek a befejező munkálatai még rám várnak. Áprilisban utazom az NSZK-ba. A gázlópusztai kastély, a csombárdi Pongrácz-kúria műemléki átalakításának a terveit pedig nemrég adtam le.

H. B.

MH SAJTŐFIGYELŐ

MAHIR
MAGYAR HÍRDETŐ

LEVÉLREKLÁM

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.

Telefon: 337-748, 340-726

1986 -09- 0 4

ESTI HIRLAP

AGYAG, SZALMA A FALAKBAN 795

Fagerendákon nyugszik a szennai talpas ház

Újabb, csaknem 200 éves épülettel gyarapodott a szennai falumúzeum. Felepült a Somogyszobról áttelepített, fagerendákon nyugó, úgynevezett *talpas ház*. Szabó János és ácsbrigádja az eredeti faanyag felhasználásával, a hagyományos építészeti technológiával állította fel a maga nemében egyedülálló épületet. Falai sározással — agyag és szalma keverékéből — készültek. (MTI)

SAJTŐFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DAILY NEWS
1986 -09- 06

PHOTO MTI — SZABOLCS HAMOR

ACQUIRED: Szenna Village Museum has acquired another historic cottage. The 200 year-old home has been transferred timber by timber from the village of Somogyszob to the skanzen. In the picture: preparing the adobe for the walls

1986 SEP 6

NÓGRÁD

Falumúzeum Somogyországban

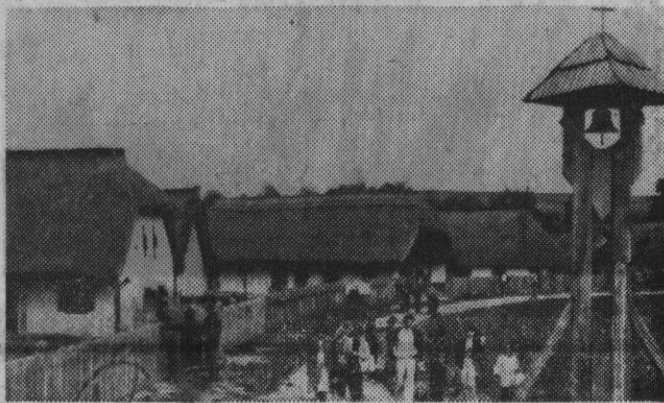
Akad már néhány falumúzeum az országban, amelyekben nagy területen, távol eső falvakból összegyűjtött népi építészeti emlékek láthatók. Nagyszerű dolog, ha az ember egy helyen tanulmányozhatja a régi magyar falu tárgyi világát, elmélyülhet a gazdálkodás és háztartás már-már feledett emlékeiben, összevetheti egymással az eltérő építkezési stílusokat, természetkezési szokásokat.

A legmegkapóbb közülük az a kicsi skanzen, amely Kaposvártól jó macskaugrásra, a Zselicségnek nevezett tájegység egyik falujában, Szennán várja a látogatókat.

Mindenekelőtt azért, mert benne van a faluban, Szenna közepén. Nem úgy mint a többi skanzen valamelyik városunk szélén, elkülönítve, múzeumná dermedtve. Attól, hogy a szennai falumúzeum közvetlenül kapcsolódik az élő községhez, egy csapásra elevénne válik ez a hivatalos nevén *Szennai szabadtéri néprajzi gyűjtemény*, amely rövid utcasornyi, mindössze öt favázas talpas házból áll.

A mögöttük vagy velük szemben fekvő melléképületeikkel — ólakkal, istállókkal, fészerekkel, görékkal — szabályos parasztporták képét mutatják. Egy magaslatról az 1785-ben emelt református templom tekint a csupa zselicségi faluból idetelepített, kontyolt, zsúptetős, sárral tapasztott, sövényfonású vagy fecskerakásos falú házakra, présházakra. Ez utóbbiak elé a hitelesség okából szőlőt is telepítettek a gyűjtemény megalkotói.

A templomot festett szőszéke, kazettás mennyezete, karzata és padjai Somogy egyik legszebb műemlékévé varázsolják. Belső berendezését a Nagypálból származó Nagyváti János asztalosmester készítette. Az egész templom belső és külső renoválását a valamikor itt segédlelkészkedő Tildy Zoltán — később köztársasági elnök — szor-

A szennai falumúzeumban

galmazta, s Ortutay Gyula kultuszminisztersége alatt indult meg. 1974-ben fejeződött be.

A homlokzatukkal a templomra tekintő házak Rinyakovácsiból, Kisbajomról, Csökölyről — ez a legvénebb, 1843-ból való —, Nagykorpadról és Somogyszobról költöztek Szennára. Szennai porta azonban nincs a skanzenben. Mégpedig azért nincs, mert az ide való talpas házak még eredeti helyükön dacolnak az idővel. Közülük a legszebb az 1848-ban épült, s utoljára Zóka Peti Lidi tulajdonában volt, Árpád utca 38. szám alatti szegényparaszti, favázas, füstökonyhás épület, amely ma már ugyancsak része a gyűjteménynek. Szenna népi építészeti hagyományai, a még eredeti helyükön található talpas házak és a ritka-szép, becses templom indokolták, hogy a skanzent éppen itt hozzák létre.

A skanzen őrzői, gondozói helybéli asszonyok, akik őszintén szíves, szép, tiszta szóval kalauzolják a látogatót s beavatják a — számukra nem is olyan régmúlt — paraszti élet hétköznapi és ünnepi műveleteinek útvesztőibe. Pontosan tudják, hogy mi mire szolgál, hogyan kell a ház falát tapasztani, a rozsszalma zsúpot verni. Tud-

ják, mert fiatal korukban csinalták, s nemzedékről nemzedékre szállt ez a tudomány.

S ezekkel az ősi, öröklött módszerekkel segítették az idehozott házak felállítását. Es ha az idő kikezdi egyik-másik épületet, kijavítják, ahogyan annak idején megtanulták. Öntözik a tornác kiszolgált fazekakban álló virágait, vizesnyolcasokat rajzolnak a szobák, tornácok keményre döngölt, sárga földjére, kalácsot sütnek a házak kemen-céiben, s friss szalmát almolnak a tojók alá.

A házakat a simára döngölt földre rakott, tölgyből készült talpgerenda-koszorúk tartják. Sarkaira faoszlopokat, szöglábakat tesznek, amelyeket felül koszorúgerendák kötnek össze. Mestergerendáik díszesek. A házak általában három helyiségből állnak: szoba-konyha-szoba vagy szoba-konyha-kamra elrendezésben. A házakat oldalt és esetleg elől is díszesen faragott oszlopokkal kísért pítvar (pitar) tornác övezi. A konyhákban sárral tapasztott kemence áll katlanhelyen, sárpadkával. Innen fűtötték a szobában levő, szép szemekályhát s így ott nem volt füst. A házak oromfalai a legdíszesebbek, több rétegű, csipkészerű, festett díszlecekkel, faragott mestergerendavégződéssel.

Cs. K.

MAHAR SAJTŐFIGYELŐ
MAGYAR HÍRADTÓ LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefón: 337-748, 340-726

NÉPÚJSÁG (HEVES)

795

ELŐDÉS

NÉPÚJSÁG, 1986. szeptember 12., péntek

Gazdagodik a szennai falumúzeum

A szennai falumúzeum egy közel kétszáz éves talpházával gazdagodik, amelynek áttelepítése Somogyiszoboról rövidesen befejeződik. Az eredeti faanyag, valamint építési technológia felhasználásával újjáéledő parasztház új színfoltja lesz az egyre bővülő gyűjteménynek, amely a régmúlt falusi élet emlékét idézi. Képünkön: készül a sározáshoz az alapanyag.

(MTI-fotó: Hámor Szabolcs)

MAHİR SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

NÉPSZABADSÁG

1986 -09- 17

795 Gazdagodik a szennai falumúzeum

A szennai falumúzeum csaknem kétszáz éves talpasházzal gazdagodik, amelynek áttelepitése Somogyszobról rövidesen befejeződik. Az eredeti faanyag, valamint építési technológia felhasználásával újjáéledő parasztház figyelmet érdemlő színfoltja lesz a bővülő gyűjteménynek, amely a régmúlt falusi élet emlékét idézi.

Az újjáéledő talpasház.

HAMOR SZABOLCS FELVÉTELE — MTI FOTO

795

Kaszával, mint régen

Szennában közügy a hírnevével már Európát megjárta falumúzeum. Nem is volt nehéz *Csepinszky Máriának*, a múzeum vezetőjének összeszedni a hajdani kaszásokat, marokszedőket, kötélcsinálókat, hogy learassák a kadarkúti termelőszo-
vetkezettől vásárolt három és fél hektár rozsot.

A szennai falumúzeumnak új építkezéseihez zsúpra van szüksége, s hiába a gépesített aratás minden embert kímélő áldása: a jó tető

csak olyan rozsszalmából készülhet, amelyet kezdettől az emberi kéz gyűjtött.

Hajnalban, mikor még alig üzen a földre a nap, nem lehet aratni.

— Nedves még a gabona — világosít föl a legidősebb kaszás, miközben megállapítjuk, hogy ha a rádió hírei igazak, akkor enyhébb légtömegeket rendelnek fölnk, nem úgy mint előző nap. Reménykedünk, hogy abba a bizonytalan meghatározású „helyenkénti zápor-

esőbe” mi nem tartozunk majd bele.

Három brigádra oszlik a csoport. Mindegyikbe kerülnek kaszások, marokszedők, kötélfonók. Mindenki begyakorlott mozdulatokkal lát munkához, mintha csak a múlt évben tette volna szög-
re az aratókaszát, hogy az idei gabonaéréskor újra elővegye.

— Mikor aratott utoljára? — kérdezem *Szirják Imre* bácsit.

— Amióta megalakult a téesz, azóta nem volt szükség rá.

Számolgatni kezdjük, hogy bizony annak már húsz esztendeje is elmúlt.

— Jőmagam, éppen harminc éve, hogy nem arattam, ezért engedelmével most megpróbálnám — mondom.

Érti, hogy ez azt jelenti: egyáltalán nem engedelmese-
kedett még gabona annak a kaszának, aminek a másik végét én vigyáztam. Amolyan kitüntetésfélének is tekintem a szerszám átadását, hiszen minden kaszás büszkén félti tulajdonát. Már hogy is ne féltene mindenféle ügyetlen kezeztől, hiszen valaha a megélhetést jelentette gazdájának a jó szerszám. Ebből az időből őrződött meg ez a féltés is.

— Abban a rosz kaszában úgysem tehet kárt — mondja valaki.

A mondás természetesen nem nekem szól, hanem a tulajdonosnak. Érti is Imre bácsi a tréfát, és azonnal kész a válasszal:

— Még hogy ez rosz kasza! Az egész házadért nem adnám oda.

A régi kaszával az elfelejtett tréfák is előjönnek. A mai szemlélő egyszer csak azt veszi észre, hogy jól szórakozik. Minden poént a szituáció teremt, s akivel élcelődnek, annak azonnal vissza kell vágnia.

Közben folyik a munka, egyre magasabbra kerül a

nap, s hiába gyakoribbak a kaszafenések, nehezebben dől el a gabona.

Vagyis nem kell eldölni a rozsnek: a jó kaszás igyekszik úgy vágni, hogy minél kevesebbet kelljen hajolni a marokszedőnek. Az egész úgy látszik, mintha csak egy könnyed mozdulattal elválnák a lábát, mert a rozs szinte egyhelyben marad.

— Igen befűtöttek ma a műhelyünkben — állapítjuk meg már ma sokadszor *Bel-lai Józseffel*, aki kötőbotját inge nyakába teszi, amíg a hűvösebb erdő szélre ballag, hogy vizet igyék. (Próbáltunk hideg sört keríteni, de a kadarkúti presszóban elvitelre csak langyosat adnak.)

Ide is elkelve néhány jégeszacskó — mint Mexikóban a focistáknak.

Amikor már nehezen fog a kasza, hírül hozzák az aszszonyok: ebéd következik. Előbb azonban még össze kell szedni a kévétet, hadd lássuk kepékbe rendezetten, mit dolgoztunk.

A jókedv a fák alatt sem hagy alább. A marokszedők ugratják a kaszásokat, mondván: nehogy elkezdjék kalapálni a szerszámot, mert akkor nem lehet aludni. Erre ők mégis kalapálnak, de hát nem is akar itt aludni senki.

Ésiére elégedetten nézhetnek maguk után az aratók. Tekintélyes tarlóterület jelzi munkájukat.

Varga István

SAJTŐFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1986 OKT 07

SOMOGYI NÉPLAP

Somogyszobról áttelepített talpasházzal gazdagodott a szennai falumúzeum

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1986 -01- 18

795

TOLNA MEGYE
NÉPÚJSÁG 11

Falumúzeum Somogyországban

A szennai falumúzeumban

Akad már néhány falumúzeum az országban, amelyekben nagy területen, távol eső falvakból összegyűjtött népi építészeti emlékek láthatók. Nagyszerű dolog, ha az ember egy helyen tanulmányozhatja a régi magyar falu tárgyi világát, elmélyülhet a gazdálkodás és háztartás már-már feledett emlékeiben, összevetheti egymással az eltérő építkezési stílusokat, temetkezési szokásokat.

A legmegkapóbb közülük az a kicsi skanzen, amely Kaposvártól jó macskaugrásra, a Zselicségnek nevezett tájegység egyik falujában, Szennán várja a látogatókat.

Mindenekelőtt azért, mert benne van a faluban, Szenna közepén. Nem úgy, mint a többi skanzen valamelyik városunk szélén, elkülönítve, múzeumná dermedve. Attól, hogy a szennai falumúzeum közvetlenül kapcsolódik az élő községhez, egy-csapásra eleve név válik az a hivatalos nevén Szennai Szabadtéri Néprajzi Gyűjtemény, amely rövid utcasornyi, mindössze öt fávázás talpas házból áll. A mögöttük vagy

velük szemben fekvő melléképületeikkel — ólakkal, istállókkal, fészerekkel, görékkal — szabályos parasztporták képét mutatják. Egy magaslatról az 1785-ben emelt református templom tekint a csupa zselicségi faluból idetelepített, kontyos, zsupptós, sárral tapasztott, sövényfonású vagy fecskerakásos falú házakra, prészházakra. Ez utóbbiak elé a hitelesség okából szőlőt is telepítettek a gyűjtemény megalakítóit.

A templomot festett szószéke, kazettás mennyezete, kszzata és padjai Somogy egyik legszebb műemlékévé varázsolják. Belső berendezését a Nagypáliből származó Nagyváti János asztalosmester készítette. Az egész templom belső és külső renoválását a valamikor itt segédlelkészkedő Tildy Zoltán — később köztársasági elnök — szorgalmazta, s Ortutay Gyula kultuszministersége alatt indult meg. 1974-ben fejeződött be.

A homlokzatukkal a templomra tekintő házak Rinyakovácsiból, Kisbajomról, Csökölyről — ez a legvénebb, 1843-ból való —, Nagykör-

pádról és Somogyszobról költöztek Szennára. Szennai porta azonban nincs a skanzenben. Mégpedig azért nincs, mert az ide való talpas házak még eredeti helyükön dacolnak az idővel. Közülük a legszebb az 1848-ban épült, s utoljára Zóka Peti Lidi tulajdonában volt, Árpád utca 38. szám alatti szegényparaszti, fávázás, füstökonyhás épület, amely ma már ugyancsak része a gyűjteménynek. Szenna népi építészeti hagyományai, a még eredeti helyükön található talpas házak és a ritka szép, becses templom indokolták, hogy a skanzen éppen itt hozzák létre.

A skanzen őrzői, gondozói helybeli asszonyok, akik őszintén szíves, szép, tiszta szóval kalauzolják a látogatót s beavatják a — számukra nem is olyan régmúlt — paraszti élet hétköznapi és ünnepi műveleteinek útvesztőibe. Pontosan tudják, hogy mi mire szolgál, hogyan kell a ház falát tapasztani, a rozsszalma-zsuppot verni. Tudják, mert fiatal korukban csinálták, s nemzedékről nemzedékre szállt ez a tudomány. S ezekkel az ősi,

MŰVÉSZET

öröklött módszerekkel segítették az idehozott házak felállítását. És ha az idő elkezd egyik-másik épületet, kijavítják, ahogyan annak idején megtanulták. Öntözik a tornác kiszolgált fazekakban álló virágait, vizesnyolcasokat rajzolnak a szobák, tornácok keményre döngölt, sárga földjére, kalácsot sütenek a házak kemencéiben, s friss szalmát almolnak a tojók alá.

A házakat a simára döngölt földre rakott, tölgyből készült talpgerenda-koszorúkat tartják. Sarkaira faoszlopokat, szöglábakat tesznek, amelyeket felül koszorúgerendák kötnek össze. Mestergerendáik díszesek. A házak általában három helyiségből állanak: szoba-konyha-szoba vagy szoba-konyhakamra elrendezésben. A házakat oldalt esetleg elől is díszesen faragott oszlopokkal kísért pítvar (pítar), tornác övezi. A konyhákban sárral tapasztott kemence áll katalinhegytel, sárpáltkával. Innen fűtötték a szobában lévő, szép szemeskályhát, s így ott nem volt füst. A házak oromfalai a legdíszesebbek, több rétegű, csipkeszerű, festett díszlecekkel, faragott mestergerenda végződéssel.

A templom előtt álló régi, hajdani parókia a múzeumi fogadórész. Az itt vásárolható kiadványok és képeslapok bősége, igényes kivitelük meglepő. Akad minden itt látható műemlékről leírás, kép, füzet és könyvecske, s az ember többféle pecsét közül választhatja ki azt, amelyiket rá akarja ütni lapjára. Bárcsak más hazai múzeumi helyeink, vidéki műemlékeink hivatott gondozói példát vennének Szennáról, s Somogy Megyei Múzeumok Igazgatóságától.

Csonkaréti Károly

KÖZERT

1986 -03- 11

795

Hazai látnivalók

SZENNA, FALUMÚZEUM

Kaposvártól délre, le egészen a Dráva síkjáig kő-önös tájegység húzódik Somogyban: a Zselicség. Lan-kás dombjain, a hajdani vadonokra emlékeztető erdőségek között régi hagyományokat őrző, egyutcás falvak bújnak meg, ritka élményt kínálva az arra kirándulóknak. E gyönyörű vidék területéből 9046 hektárt tájvédelmi körzetté nyilvánítottak. A védett terület hét somogyi és két baranyai község háaraitra terjed ki.

Sajátos építésmód honosodott meg e messzi vidékektől oly sokáig elzárt, elzárkózott világban. Erényt csinálva a szükségből, favázás talpakra emelte lakóházait a szegénység, a pitvar faragott oszlopai-ba álmodva vágyait a szépségről, gazdagságról.

Ma népi építészetünk reme-keiként tartjuk számon ezeket a portákat, így a szennai falumúzeum országzszer- te, sőt, határainkon túl megcsodált hazait is.

Miért éppen Szennán, és miért falumúzeumban? — kérdezhetnénk. Ez a Kaposvár közelében lévő kis falu, mely a tájvédelmi körzet hét somogyi községe közül az egyik, ritka adottságokkal rendelkezik, és a Zselic települései közül talán itt maradt meg eredeti helyén a legtöbb talpas ház. Azonkívül itt látható Szenna és egész Somogy megye egyik legszebb műemléke, a népi barokk stílusban, 1785-ben II. József császár türelmi rendelete alapján emelt református temploma.

Az egyhajós, festett fakazet- tás, mennyezetes épület belső berendezéseinek mesterét is ismerjük, a karzat felirata szerint a Nagypálba való Nagyváti Jánost. Az ő keze munkáját dicsérik a karzatok és a padok mellvédjei, a mennyezeti kazetták „hímes” virágai.

Érdekes, hogy a mennye- zet 117 darabból álló, színes

virágmintás kazettái mind különböznek egymástól.

A templom első helyreállítá- sára 1949-ben történt meg, amikor a mennyezetet — ki- véve a feliratot —, az orgona- karzat festett díszét és a szó- szék koronáját festették újra. Az épület műemléki helyreál- lítását pedig 1974-ben fejezték be.

Az élő falu kiemelkedően szép temploma valósággal kí- nálta a lehetőséget, hogy kö- réje tervezzék, telepítsék a fa- lumúzeumot, mely jelentős összefogással meg is valósult.

Az egyutcás telepítés az egykori falvak hangulatát idé-

zi. Az első lakóépületet 1975— 76-ban „költöztették át” a ri- nyakovácsi Petőfi utcából. A házat 1861-ben építette egy- kori tulajdonosa, Göncz Mi- hály, és azt most eredeti elő- és oldaltornácós, szoba-kony- ha-kamra elrendezésében, ré- gi berendezési tárgyival együtt csodálhatja meg a lá- togató.

Kezdetben három portát képzeltek el a tervezők Szen- nán. Am az építkezés során kiderült, hogy a terület több lehetőséget tartogat, s hogy Belső-Somogyban több, az eredeti helyén már meg nem tartható, műemléki védelemre érdemes együttes.

A rinyakovácsi portát így jó néhány más épület is kö- vette. Azóta áll már a kisba- jomi, csökölyi, nagykorpádi lakóház gazdasági épületeivel, mely még egy Dráva menti portával bővül majd. Felállít- tották a haranglábat, s a domboldalt idetelepített szőlő- hegyi présház, pince, valamint a templom mögött temetőrés- zet egészíti ki majd. Ügyeltek olyan részletekre is, mint a vidék jellegzetes növényzete.

A legrégebb talpas ház azon- ban nem a falumúzeumban, hanem a faluban áll, Szennán. Zóka Peti Lídia 1848-ban épült Árpád utcai lakóházát eredeti helyén állították hely- re, és mindenki azt tartja, hogy a Zselicség legszebb, fennmaradt népi építészeti emléke.

Ábrók Miklós

795 Szabadtéri néprajzi gyűjtemény Szennán

Akad már néhány falumúzeum az országban, amelyekben nagy területen, távol eső falvakból összegyűjtött népi építészeti emlékek láthatók. Nagyszerű dolog, ha az ember egy helyen tanulmányozhatja a régi magyar falu tárgyi világát, elmélyülhet a gazdálkodás és háztartás már-már feledett emlékeiben, összevetheti egymással az eltérő építkezési stílusokat, temetkezési szokásokat.

A legmegkapóbb közülük az a kicsi skanzen, amely Kaposvártól jó macskaugrásra, a Zselicségnek nevezett tájegység egyik falujában, Szennán várja a látogatókat.

Mindenek előtt azért, mert benne van a faluban, Szenna közepén. Nem úgy, mint a többi skanzen valamelyik városunk szélén, elkülönítve, múzeumká dermesztve. Attól, hogy a szennai falumúzeum közvetlenül kapcsolódik az élő községhez, egycsapásra elevenné válik ez a hivatalos nevén *Szennai Szabadtéri Néprajzi Gyűjtemény*, amely rövid utcasornyi, mindössze öt favázas talpas házból áll. A mögöttük vagy velük szemben fekvő melléképületeikkel — ólakkal, istállókkal, fészekrekllekkel, górékllekkel — szabályos parasztporták képét mutatják. Egy magaslatról az 1785-ben emelt református templom tekint a csupa zselicségi faluból idetelepített, kontyolt zsúptetős, sárral tapasztott, sövényfonású, vagy fecskerekásos falú házakra, présházakra. Ez utóbbiak elé a hitelenség okából szőlőt is telepítettek a gyűjtemény megalakotói.

A templomot festett szőszéke, kazettás mennyezete, karzata és padjai Somogy egyik legszebb műemlékévé varázsolják. Belső berendezését a Nagypálból származó Nagyváti János asztalosmester készítette. Az egész templom belső és külső renoválását a valamikor itt segédlelkészkedő Tildy Zoltán — később köztársasági elnök — szorgalmazta, s Ortutay Gyula kul-

tuszminisztersége alatt indult meg. 1974-ben fejeződött be.

A homlokzatukkal a templomra tekintő házak Rinyakovácsiból, Kisbajomról, Csökölyről — ez a legvénebb, 1843-ból való —, Nagykorpadról és Somogyszobról költöztek Szennára. Szennai porta azonban nincs a skanzenben. Mégpedig azért nincs, mert az ide való talpas házak még eredeti helyükön dacolnak az idővel. Közülük a legszebb az 1848-ban épült, s utoljára Zóka Peti Lidi tulajdonában volt. Árpád utca 38. szám alatti szegényparaszti, favázas, füstökonyhás épület, amely ma már ugyancsak része a gyűjteménynek. Szenna népi építészeti hagyományai, a még eredeti helyükön található talpas házak és a ritka-szép, becses templom indokolták, hogy a skanzent éppen itt hozzák létre.

A skanzen őrzői, gondozói helybeli asszonyok, akik őszintén szíves, szép, tiszta szóval kalauzolják a látogatót, s beavatják a — számukra nem is olyan régmúlt — paraszti élet hétköznapi és ünnepi műveleteinek útvesztőibe. Pontosan tudják, hogy mi mire szolgál, hogyan kell

a ház falát tapasztani, a rozszalma-zsúpot verni. Tudják, mert fiatal korukban csinálták, s nemzedékről nemzedékre szállt ez a tudomány. S ezekkel az ősi, öröklött mód-szerekkel segítették az idehozott házak felállítását. És ha az idő kikezdi egyik-másik épületet, kijavítják, ahogyan annak idején megtanulták. Öntözik a tornác kiszolgált fazekakban álló virágait, vizesnyolcasokat rajzolnak a szobák, tornácok keményre döngölt, sárga földjére, kalácsot sütnek a házak kementéiben, s friss szalmát almolnak a tojók alá.

A templom előtt álló régi, hajdani parókia a múzeumi fogadó rész. Az itt vásárolható kiadványok és képeslapok bősége, igényes kivitele megelégedő. Akad minden itt látható műemlékről leírás, kép, füzet és könyvecske, s az ember többféle pecsét közül választhatja ki azt, amelyiket rá akarja ütni lapjára. Bár csak más hazai múzeumi helyeink, vidéki műemlékeink hivatott gondozói példát vennének Szennáról, s Somogy Megyei Múzeumok Igazgatóságától.

Csonkaréti Károly

A szennai falumúzeum

596/m.

AL SZABADTÉRI TÁRLAT

795

A Somogy megyei kisközségben, Szennán megnyitotta kapuit hazánk legújabb falu-
múzeuma. A múzeumban bemutatják a környék tájegységeinek jellegzetes népi építé-
szetét, bútorait, használati tárgyait. A szabadtéri tárlat végleges formájában előre-
láthatólag a jövő év végére készül el

(MTI-fotó Danis Barna felv.)

GYELO

ÜLLŐI ÚT 51.
340-726

NEPLAP

1 APR 1 0

(7.)

ban Kara-
Törökkop-
zett a vízi
Az alábbi
gít fényt de-
óta tudom,
ppányban él-
hoer, aki szere-
dalokat íro-
népdalt tudott.
nak, hogy el-
k a bácsinak a
z. Sajnos csak
erseket tudtak
lőhöztek né-
regi, nemzeti-
Pátria hang-
írással: Tö-
lalok. A
Néprajzi
Föltettem
omra. Ahl-
a régi da-
a hangját,
nem élnék.
Györki
né és Sü-
keltek. Tö-
emlékez-
rokonak
ban vették
né unoká-
ezett rá.
gy érde-
furu-
érthe-

sabó és hangosított a szó éneklése. Sokat érdek-
lödtem e két szó jelentésé-
ről, a dallamról, de pontos
felvilágosítást nem kaptam.
Egyelőre félretettem ezt
a dalt, de nem véglegesen.
Sejtettem, hogy van vala-
milyen mondanivalója. Indí-
ték nélkül nem keletkezik
ilyen dal. Vártam türelme-
sen.

A közelmúltban megkér-
deztem Bódi Ferenc 74 éves
nyugdíjas boltvezetőt, ismer-
te-e a négy népdalénekest,
aki 1938-ban a rádióban is
szerepelt. Természetesen
igen. Sőt, Györki György
egy mesét is mondott neki.
Ez csak egy közbeszúrt mon-
data volt, de fölfigyeltem
rá. A beszélgetést folytattuk,
közben járt a magnó. Egy-
szer visszakanyarodtam
Györki György meséjére.
Kértem Bódi Feri bácsit,
mondja el. Szívesen vállal-
kozott rá.

Elt régen Törökkoppány-
ban egy egyedül élő vizes
molnár. Kint lakott a falu
szélén. A rászorulóknak
gyakran adott kisebb-na-
gyobb kölcsönöket. Volt
ilyen eset is, hogy a sze-

ssza.
ka-
zették
io későre
ogást hal-
Ajtót nyitott.
az idegent, aki
fegyveresen pénzt követelt.
A molnár hallotta, hogy a
lápalói erdőben egy betyár
tanyázik, Savanyú Jóska a
neve. Hát ő jött el. A mol-
nár nem volt gyáva ember,
és erő dolgában sem kellett
segítséget kérnie. Azonban a
fenyegető fegyveres betyár
óvatosságra, meggondolás-
ra készítette. Tudta, hogy ha
a pénzt odaadja, akkor is
agyonlövi, nehogy kitudód-
jon a dolog. Ezért kérte sze-
pen a betyárt, hogy elda-
lolhassa és elfurulyázhassa
kedvenc dalát. A betyár be-
leegyezett. Legalább pihen
addig, és egy jó dalt is szí-
vesen meghallgat. A molnár
pedig rákezdte előbb dallal,
majd furulyával: Andóri,
Andandóri. Ezt a két szót
ismételte megállás nél-
kül. Majd furulyázta mind
hangosabban és gyorsabban.
A betyár már kezdte unni,
de nem szólt, mert megen-
gedte. Azt nem tudta, hogy
a molnárnak van két hatal-
mas komondora. Az egyik
neve: Andóri, a másiké:
Andandóri. Ez a két hatal-
mas kutya kint aludt a kis-
kertben, az ablak alatt. Az
első énekhangra felébredtek,

és rögtön tudták mit kell
tenni. A ház fala tömés volt.
A két kutya elkezdte a ház
falát kaparni, hogy átfúrja.
Azért kellett az éneket és
a furulyát hangosítani, hogy
a betyár meg ne hallja a
kaparást. A két kutya végre
áttörte a falat és lekapta a
betyárt.

A molnár megmenekült.
De hogy a betyárral mi tört-
ént, azt már Bódi Feri bá-
csi nem tudta.

Nagyon megörültem ennek
a mesének, hiszen magyará-
zatot kaptam arra a furcsa
népdalra. Érdekessége az,
hogy a mese éppen attól az
embertől ered, aki ezelőtt
43 évvel énekelte a rádió-
ban.

Ezzel a történettel nem
azt akarom bizonyítani, hogy
az ének és a molnár-mese
kizárólagosan törökkoppá-
nyi eredetű. Tudvalevő, hogy
a népdal és a népmonda
szájról szájra terjed. Főként
rokonlátogatás, házasság
révén jut el a környező fal-
vakba. Aztán kibővül, szí-
neződik és száll apáról fiú-
ra. Eredetét lehetetlen pon-
tosan megállapítani. Így van
ez a vizes molnár mesével
is. Így nem is érdemes vi-
tározni azon, hogy Kará-
don vagy Törökkoppányban
keletkezett-e a mese, illet-
ve a dal. Egyforma esélye
van erre mindkét falunak.

Bösze Gábor

1979 APR 30

ZALAI HÍRLAP

825/30.

A somogyi skanzen

Szabadtéri néprajzi múzeum Szennán

A Kaposvártól néhány kilométerre délre fekvő kis zselicséri falu eddig is nevezetes hely volt. Itt található hazánk egyik legszebb kazettás mennyezetű református temploma. A barokk stílusú templom építését 1785-ben fejezték be. Mennyezetét és karzatát a Nagypálba való Nagyváti János asztalos mester festette. Az egymás felé forduló páros madáralakok, a sellő, a gránátalmák, a tulipánok és akantszulevelek megfestése a reneszánsz stílusnak a népművészetben való továbbélését jelzik.

A templomtól nyugatra most egy szabadtéri néprajzi múzeum körvonalai kezdenek mindinkább kirajzolódni. Tervezője a hetvenes évek elején készült el kivitelezéséhez pedig 1974-ben fogtak hozzá. Két évvel később már egy rinyakovácsi lakóházat és egy szennai náját láthattak itt az érdeklődők.

Az itt felállításra került — illetve még kerülő — épületek: egy szegény- és két középparaszti porta, valamint egy nagygazda épülete a környék múlt századi paraszti építkezését képviselik. A la-

kóházakat különféle rendeltetésű gazdasági épületek is kiegészítik. Ezeknek nagy részét már ide telepítették. Egyelőre azonban csak az első, 1861-ben é rinyakovácsi portát rendezték be, jórészt a lakóház eredeti berendezési tárgyival, használati eszközeivel, bútoraival.

A szennai szabadtéri néprajzi múzeum lelkes gondnoka, Csepinszky Mária, az egykori somogyi népelet avatott ismerőjeként kalauzol a látóival között, megmutatva a további — idővel szintén berendezésre kerülő — Kisbajomról, Csökölyről és Nagy-korpádról származó szép épületeket. De kérés nélkül invitál az egykori paplakba, otthonosan berendezett lakásába

is, ahol gazdag néprajzi gyűjteményében, főként somogyi fazekas edényekben gyönyörködhetnek.

A faluban eredeti helyén, de felújított állapotban látható még egy másik értékes népi műemlék is, az Árpád u. 38. szám alatti lakóház. A kis méretű, de jó arányú, tornácos, díszített deszkaoromzatú épület jól illeszkedik a környezetébe. A ház füstökonyhájában eredeti állapotában áll a régi kemence, a szobában pedig az 1905-ben készült szép szemeskályha.

Érdekes látvány a múlt századról regélő somogyi skanzen, s a mellette levő műemlék templom. Érdemes a kis festői fekvésű falut, Szennát felkeresni.

A szennai néprajzi múzeum rinyakovácsi és Kisbajomi lakóháza, háttérben a műemlék-templommal.

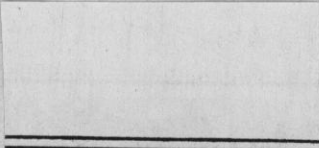
1198/30.

1979. szeptember 15.

Bővítik a szennai 79. szabadtéri gyűjteményt

Bővítik a Somogyban csaknem egy esztendeje megnyitott szennai szabadtéri gyűjteményt. A Kaposvár közelében levő község falumúzeumában a Zselicség és Belső-Somogy parasztportáit mutatják be. Közülük ma még csak egy áll teljesen, a rinyakovácsiból idetelepített 1861-ben készült talpasház, amely mögött ott található a szennai sövényfalas, háromosztású pajta és több más gazdasági épület. Október végére, a múzeumi hónapra elkészül néhány újabb építmény és berendezés. Felállítják a nagybajomi istállót, a csökölyi és kisbajomi telek határán pedig kutat ásnak. Berendezik a kisbajomi lakóházat, a füstökonyhában már megrakták a sövénykemencét, a tűzhelyeket és a katlant. A szobába mázatlan, úgynevezett szömöskályhát állítanak.

83/10.

FALUMŰZEUM SZENNÁN

● Szorgosan dolgoztak a Szenna község központjába tervezett, s Belső-Somogy néprajzi gyűjteményét magába foglaló falumúzeum építésén. A XVIII. sz. végén épített református műemlék templom szomszédságában, festői környezetben áll már egy rinyakovácsi és kisbajomi szegényparaszti család zsufedelű, talpas háza és pajtája. Már elkészítették a csökölyi udvart, itt szintén tető alatt van a gazdasági épület, a bognárműhely, valamint a nagy-korpádi paraszti udvar. Ezen dolgozott a kaposvári cukorgyár tizenkilenc ácsa, hogy a tervezett határidőre megnyithassák a közönség számára.

ritik "befele fo
visszahuzódása a
teremtő-élvező emi
sek az utcák, a
közintézmények, é
villaguk teljesen hi
Dgyébként ugyan
észrevékelünk Tab
del-dunántruli fessz
elismert - fiatal
mes klubjának
cinn, szines, in
falu történetére
visszapillantó, ha
filmjéről, amel
csak nagy érde
letti és sikerrel
azon az estén.
szándék, hanem
től, az operák
figyelemre m
im "vaghato
il javasoljuk
ső és életk
kepsorokk
iszke es
il visszapil
eredményel
1. S mert
ismertel
psulése me s
jövőküm s
száraz

TURISTA
Budapest

1979 FEB

ta össze.

795
FALUMŰZEUM
NYILT SZENNÁN

502/10.

● A Somogy megyei kisközségben, Szennán nyitotta meg kapuit tavaly év végén hazánk legújabb falumúzeuma. A múzeumban bemutatják a környék tájegységeinek jellegzetes népi építészetét, bútorait, használati tárgyait. A szabadtéri tárlat teljes formájában előreláthatólag ez év végére készül el.

SAJTŐFIGYELŐ

MAGYAR
HIRDETO

BUDAPEST, IX., ULLÓI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

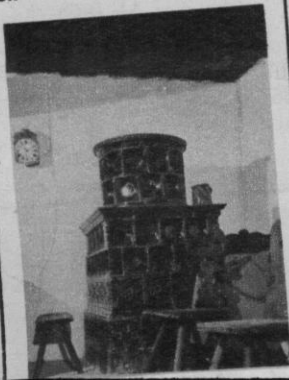
KÉPES ÚJSÁG

1978 DEC 16

1036/11.

Falumúzeum 795

Szennán, a Somogy megyei kisközségben nyitotta meg kapuit hazánk legrégebb falumúzeuma. Itt mutatják be a környék tájegységeinek jellegzetes népi építészetét, bútorait, használati tárgyait. A szabadtéri tárlat teljes formájában előreláthatólag jövő év végére készül el.
(Fotó: MTI)

SAJTŐFIGYELŐ

MAGYAR
HIRDETO

BUDAPEST, IX., ULLÓI ÚT 51
Telefon: 138-060, 337-748, 340-726

1979

9

TURISTA
Budapest

1100/10.

795
A SZENNAI
FALUMŰZEUM

A Somogy megyei Szenna községben tovább építik a falumúzeumot, amely a Zselicségben élő emberek életét, népi kultúráját mutatja be. Képünkön a csökölyi talpasház építésén dolgoznak.

EZT LÁTNI KELL!

A szennai falumúzeum

A rinyakovácsi lakóház.

Kaposvártól mintegy tíz kilométernyire délnyugatra van a Zselicség legészakibb faluja, Szenna. Ebben a csöppnyi községben alakul ki az ország egyetlen telepített falumúzeuma, vagy ahogyan hivatalosan nevezik: néprajzi falumúzeuma és gyűjteménye.

A falu közepén, a tágas téren épülő talpas házak a Zselicségből és belső Somogyból kerültek ide a híres szennai templom és lelkészlak szomszédságába. A református kőtemplom 1784-ben épült; festett kazettás mennyezete gyönyörű látványt nyújt a naponta ide érkező belföldi és külföldi turistáknak. A lelkészlakot most építették újjá, és vette birtokába a falumúzeum szakértő gondnoka.

A falumúzeum félkörben úgy helyezkedik el, hogy minden épület a templomra néz. Az első épület egy 1868-ban Rinyaková-

csiban épült lakóház és pajta. Különlegessége az úgynevezett füstös konyha, amelyben nincs kéménylyuk, a füst a tetőn át távozik. Mellette áll a kisbajomi lakóház, aztán egy csökölyi porta, amelyhez pajta és bognárműhely tartozik. A lakóház most került ide eredeti helyéről, és ugyancsak a közeljövőben állítják fel a nagy-korpádi bábosházat is.

A házak előtti füves területen somogyi és zselicségi népi együttesek lépnek fel rendszeresen, a templom mögötti részen pedig a régi református temetők fejfájai-ból nyílik szabadtéri kiállítás.

A falumúzeum már most sok látogatót fogad, bár építése még nem fejeződött be. A Zselicség és belső Somogy műemléki értékű házait, portáit folyamatosan szállítják ide.

Erdélyi György

495

A népi barokk templom, és részlet a falumúzeumból

NADOR ILONA FELVÉTELEI

A „frufu” ház

Talpas ház

Meseszerű

A sarokheverő

Ahogy közeledünk Szenánához, az egyik legősibb magyarságlakta dunántúli táj, a Zselicség falujához, a vidék erősen tagolttá, dombos-völgyessé válik.

A műemlékké nyilvánított népi barokk református templom közelében parasztporták. Néhány zsúpfedeles házat már összeállítottak, egynek még csak faváza rajzolódik élesen a levegőbe. Belső-Somogyból hozták ide az épületeket. Múzeumfalu épül. Már most is látogatják, de hivatalosan októberben nyitják meg.

Nem is olyan régen, nem állt semmi más ezen a helyen, csak a templom és a hajdani paplak. 1968-ban a kaposvári Somogyterv megbízást kapott a környék felmérésére, rendezésére. Csepinszky Mária, a vállalat könyvelője már akkor arról áb-

rándozott, ha ő lehetne a múzeum gondnoka... Hiszen ez az állás annyira egybevágna szenvedélyes érdeklődésével!

Igy, amikor Honfy Géza, a Somogy megyei Múzeumok Igazgatóságának vezetője megkérdezte: — Mária, szükségünk lenne egy ilyen lelkes emberre, eljönne hozzánk? Igaz, a mostanánál kevesebb fizetésért... — ő boldog örömmel mondott igent.

Az egykori paplak, a gondnoki lakás, szinte maga is tárlat: a régi cserepek, hímzések iránti szenvedélye tárgyi formát öntött szép bizonyítéka... Mária kaposvári lány, de sok erős rokoni, baráti szál fűzi Erdélyhez. A falakat korondi talak borítják. Az egyik ajtó fölött korondi korszók függnek, a szekrény tetején köcsögök orgonasípszerűen növekvő sora.

A rengeteg cserép több évti-

Szoborészlet a gondnoknő lakásából

hangulat

Mária, a gondnoknő

zedes szenvedélyes gyűjtés eredménye, de sokat még a szülőktől, nagyszülöktől örökölt. A néhány szép biedermeier és barokk bútordarab ugyancsak örökség.

A sarokheverőn párnák, takarók: herédi, buzsáki, öregszéki, erdélyi keresztcs, beregi, kaalotaszegi hímzések. A konyhán faragott súlykoló, gyúrófa tulipános fogóval.

A nőgyűlölő öreglegény háza

A kazettás mennyezetű népi barokk templomban szinte kápráztatja a szemet a fakockák mintáinak dús bősége. Ahány kazetta, annyi színösszetétel. Dunántúli és bibliai motívumok kúsznak egymás mellett, olvadnak össze. Az alkotó kalligrafikus írását olvassuk az egyik falon: „Nagyvátai János asztalosmester ember ez úrházát elkészítette 1787 esztendőben”.

Hangulati egységet alkotnak a templommal az idetelepített régi parasztporták. Az eddigi tervek szerint összesen négy áll majd a skanzen területén, házzakkal, gazdasági épületekkel, szőlőpincével. Az első: rinyakóvácsi, 1861-ben emelt talpas ház. Vagyis — nincs fundamentuma. Ha máshová akarták volna állítani az épületet, tíz-tizenkét ökörrrel elhúzzák. A ház egy öreglegényé, bizonyos Göncz Sándor bácsié volt, tőle vette meg a múzeum. A vénlegénnyel kihalt a család, gyűlölte a másik nemet, nem akart nőszülni. Hogyne, hogy ő egy idegen asszonyra dolgozzék!

A harmadik háznak is megvan a története: A féltelkes-jobbágy Vörös-Korcz család építette. Talán ez itt a legszebb lakóház. Gerendavázas, szépen faragott az ajtaja, ablaka. Kétszobás, 14—15 tagú család részére épült. Legutóbb Zsombék néni lakta egyedül. A szekrényben őrizte elhalt férje házi szövésű, hímzett gatyáit. Olyan bővek

voltak, hogy az 5 méter széles szobában alig lehetett egy-egyét szétteríteni.

Knézi Judit, néprajzkutató, a múzeum munkatársa meséli, hogy Somogyban, ha a környéknek volt erdeje, a házakhoz szükséges faanyagot onnan szereztek be az építkezők, ha nem volt, elmentek erdős vidékre, és ott dolgoztak az uradalomnak — fáért. A házépítést néhány ács vezette — baltájukat tomornak nevezték —, de az egész falu segített. A legtöbb lakás szobakonyha-kamrából állt. A család-fő és felesége, továbbá a kisgyerekes anyák aludtak a szobában. A többiek — elsősorban azok, akik az állatokkal foglalkoztak — az istállóban töltötték az éjszakát. A fiatalasszony is, ha még nem született gyereke, ott hált a férjével. A nők a legtöbbszőr takarosan berendezték az istálló egyik sarkát.

A szobában az utcai és udvari fal találkozásánál állt a sarokpad, előtte az asztal. Itt étkezett az egész család. A két ágyat a szomszéd telek felőli falhoz helyezték. Szemes kályha melegítette a szobát, a konyhában levő kemencéből fűtötték.

A siratóasszony háza

Tartozik még egy épület a múzeumfaluhoz. De azt eredeti helyén hagyták, a községben.

...Csendes ilyenkor délelőtt Szenna, a jómódra válló, több szintes házak is magányosan állanak. Az emberek a „Zselici táj” térszében dolgoznak.

— Törekvők és módosak a szennaiak — mondja a bennünket kísérő Mária. — Hajdanában ez a község volt a Zselicség legszegényebb faluja. Érthető, hogy itt alakítottak először termelőszövetkezetet, és mert ők kezdték legelőbb, ők vitték a legtöbbre.

A falumúzeum háza teljesen kihalt. Csak a szomszédból ide tévedt kendermagos tyúk kapirgál. Zsóka—Peti Lidi nénié volt ez a népmese-illusztrációból kinyesett ház — amíg élt. Nagyon fukar hírben állt a megboldogult. Egyébként arról volt nevezetes, hogy siratóasszonyt alakított a Rózsa Sándorról forgatott tévéfilmben.

A konyhában füstös kemence. Kémény híján, a szemközti falba vágott nyíláson ballagott ki a füst. Talkaros kis zsúptetős ház. Csonka-kontyos a homlokzata, mintha frufu alól tekintene ki. Ha homlokába húznák a zsúptetőt, akkor kontyos lenne.

Mária siet vissza. Kőműveseket vár holnap hajnalra. Ma főz részükre ebédet. Kávét frissen fog készíteni.

Kertész Magda

1978 OKT 3

NÉPSZAVA

1979 JUN 7

NÉPSZAVA

914/32.

393/32.

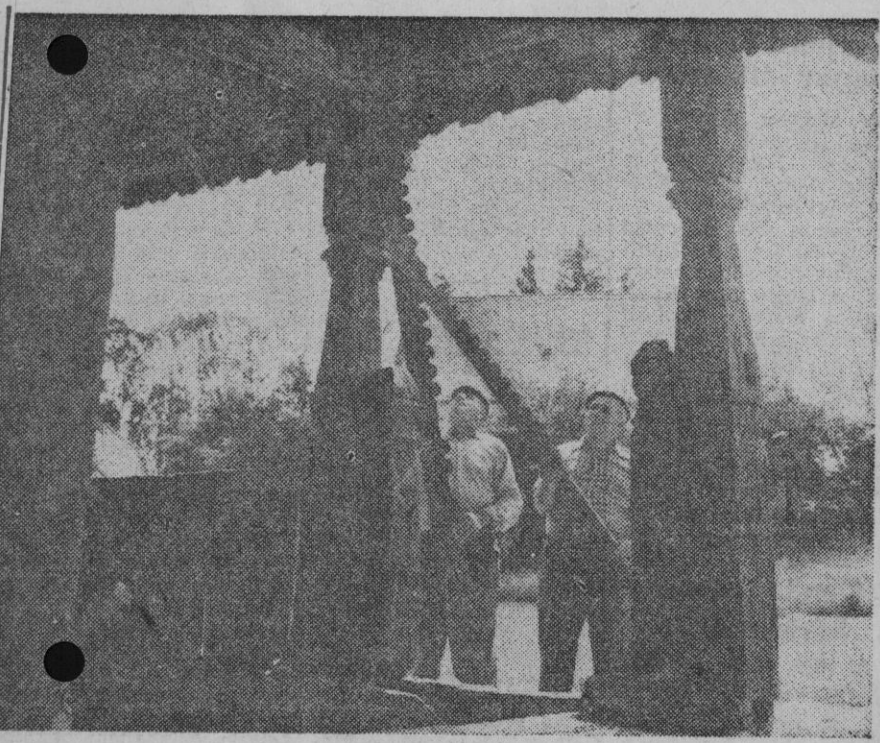
795

NÉPSZAVA

FALUMÚZEUM FALUN

(Tudástónktól.)
Ké... századbel...
parasztházzal és a fel...
festett mennyeze...
fáragott karzatú ká...
olnával vasárnap meg...
yílt Somogy legújabb...
átványossága, a szennai...
alumúzeum.
Egyike azoknak a ritka skanze...
eknek, amelyek szerve...
n, életszerűen épültek...
új faluba.
Már az avató előtt is...
kan kísérték figyelem...
el a rinyakovácsi és...
ennai füstökonyhás,
ípfedeles házacsákák...
zeállítását, ugyanis...
edtileg egyikük sem...
t mostani helyén. Da...
okra szétszedve, meg...
mozva szállították a

templom melletti rétre,
majd néprajzosok, népművészek segítségével a környék mesteremberei építették, sározták, zsúpolták újra a régi népi építészet remekeit. A fehér falú, jellegzetes faragású lakóházak mellett a kamrákban, pajtákban és más gazdasági épületekben a Zselicség egykori használati tárgyait, népművészeti örökségét állították ki.
A régen egyutcás falunak nevezett Szenna most már nemcsak a hangulatos somogyi domság egyik hangulatos kisközsége, hanem gyűjtőhelye is a vidék múltjának.

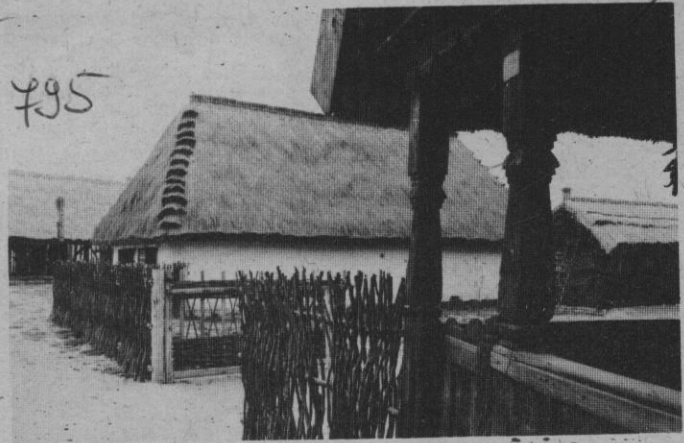

A Somogy megyei Szenna községben tovább építik a falumúzeumot, mely a Zselicségben élő emberek életét, népi kultúráját mutatja be. Jelenleg a esőkölyi talpasház építésén dolgoznak (MTI Fotó — Gyertyás László felvétele)

NÉPÚJSÁG (TOLNA)

1978 DEC 1

h52/20.

A Somogy megyei kisközségben, Szennán nyitotta meg kapuit hazánk legújabb falumúzeuma. Bemutatják a környék tájegységeinek jellegzetes építészetét, bútoraikat, használati tárgyait. A szabadtéri tárlat teljes formájában elérhetőleg jövő év végére készül el.

1978 JUL 25

NÉPSZAVA

319/32.

FALUMÚZEUM

Vasárnap is dolgoztak a Szenna község központjába tervezett — Belső-Somogy néprajzi gyűjteményét magába foglaló — falumúzeum építésén. A XVIII. század végén épített reformkor emlékek templom szomszédságában, festői környezetben áll már egy rinyakovácsi és kisbajomi szegényparaszti család zsúpfedelű, talpasháza és pajtája. Most dolgoznak a csökölyi udvar kialakításán.

1978 DEC 17

SZABAD FÖLD

1038/52.

1978. DECEMBER 17.

795

A Somogy megyei kisközségben, Szennán nyitotta meg kapuit hazánk legújabb falumúzeuma. A múzeumban bemutatják a környék tájegységének jellegzetes népi építészetét, bútoraikat, használati tárgyait. A szabadtéri tárlat teljes formájában előreláthatólag jövő év végére készül el

(MTI Fotó — Danis Barna felvétele)

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR
HÍRADÓ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

1979 OKT 5

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR
HÍRADÓ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

1978 DEC 2 0

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1203/33.

795

Tovább építik a szennai falumúzeumot a helyben
ermelészövekhez szakemberei. Jelenleg a nagykorpadl
alpas házon dolgoznak. Ez az épület lesz a negyedik a fa-
múzeumban.

156/51.

Falumúzeum Szennán

A Somogy megyei kisközségben, Szennán nyitotta meg
kapuit hazánk legújabb falumúzeuma. Bemutatják a kör-
nyék tájegységeinek jellegzetes építészetét, bútoraikat, hasz-
nálati tárgyait. A szabadtéri tárlat teljes formájában előre-
láthatólag jövő év végére készül el.

(MTI Fotó - Danis Barna -KS)

Értékek a Zselicben

A népi építészet emlékei, régi használati tárgyak

Az út a téglahídon át vezet, amelynek boltívet gondos szakmunkások építették, szakértelemmel. Úgy állították helyre, hogy hajdanán — még a kődől előtt — állt. A kerítés belül kerés nélkül minni elnyomta a cigarettáját. Éssőbb, amikor a zsúpfedeles szakmunkások is végigjártuk, megszólalt az egyik tanácselnök:

— Érték van itt...: Nagy érték.

A házak ablakában muskátvirágzik, a kerítésen paprifűzér szárad. Szemben a fehér tornya késő 19. századi építésű. A zselici falumúzeumban vannak a gyarapodó értékeit a helyi tanácselnökök szemléltetik, és sűrűn kérdezik: nem látványra kíváncsiak, hanem a munkára is, amely a népi építészet szép emlékeit megőrzéséért folyik. Ezek a »falunak« nincsenek lakói, a vendége azonban egyre több. Híre futott Európában, az idén eddig harmincezen jöttek Szennába, hogy megnézzék a falumúzeumot. A századfordulón élt építész mester, hogyan és milyen körülmények között építettek itt, a Zselic lábánál élő emberek.

A falumúzeum egyre gazdagabb: az épületek szobáiban vannak olyan tárgyat gyűjtöttek össze, amely a régi emberek életmódjára utal. Olyan tárgyakat, amelyekből egyre kevesebb van a régi házak padlásán vagy udvarában.

1.

A Zselic Kaposvár és Szigetvár között húzódó domborzati vonulatának települései közgazdasági szempontból két megyéhez — Baranyához és Somogyhoz — tartoznak. Ez a dombvidék azonban szorosan egymáshoz kapcsolja a falvakat: közös a múltjuk, azonosak vagy hasonlóak a jelent meghatározó tényezőik, és mindenbizonyval egyformán alakul a jövőjük. 1972-ben Almamelléken találkoztak a zselici települések tanácselnökei, hogy szót váltanak gondjaikról. Akkor elhatározták, hogy rendszeressé teszik a találkozásokat. A héten — csütörtökön — már a megyedélnek adott otthont Szennában. A vitát — amely ezúttal a zselici műemlékek és népi építészeti emlékek megőrzésének lehetőségéről szólt — végighallgatta Klencsár Gábor, a kaposvári és dr. Nagyvárad János, a szigetvári járási hivatal elnöke is.

— Ami itt, Szennában van — mondta vitaindítójában Szigetvári György, a megyei

műemléki albizottság vezetője —, születésétől fogva viták keresztútjában áll. Sokan — szakemberek is — mondták, hogy nem kell összegyűjteni a népi építészet emlékeit, hanem ott megővni, ahol vannak. A vitát az idő eldönti majd. Az azonban már most is tény, hogy a szerte heverő emlékek egyre pusztulnak. A falu csodálatos képe, amelyet az ott élő ember keze melegevel és szíve szeretetével formált, lassan visszavonhatatlanul a múlté lesz.

A helyreállításnak, megőrzésnek sokszor az épületet használó ember állja útját — azzal, hogy átalakítja a házat, sátorot tétőt tesz rá. »díszes« kerítéssel vonja körül. A fehér falú, meszelt falusi házak helyére hivalkodó épületek kerülnek. A másik nagy gond a »gyűjtők« szenvedélye. Pedig a zselici falvak padlásán értékek hevernek.

2.

A falu értékeit azok sem ismerik mindig, akik ott élnek. Magyarlukafán már csak egy ház van, amelyik a népi építészeti emlékeit őrzi. Megmentéséért harc folyt: a tanácsülésen kétszer került napirendre míg végül megszavazták a megvásárláshoz szükséges pénzt. Ez a ház most már helyet adhatna azoknak az értékeknek, amelyeket eddig a padlásra rejtettek. Csak hogy a régi edények, használati tárgyak könnyen pénzre válthatók, egy használaton kívüli, mázas cserépkorsó Dobszán 300 forintért kelt el. A tulajdonos furcsa hobbinak tartotta az ismert színészgyűjtőszervezetét. A gödrei tanácselnök egyszer Nyugat-Németországban járt, s ott látta meg az egyik családnál a Gödrén gyűjtött régi használati tárgyakat. Akkor döbönt rá: a falu lesz szegegyebb, ha eltűnnek ezek a tárgyak. A külföldi rendszámú autók utasai nemcsak emlékekkel térnek haza, hanem sok, sok — számunkra pótolhatatlan értékű — tárggyal is.

Azt szinte mindenki tudja, hogy egy régi rokkáért, cserépedényért mennyit fizetnek a »gyűjtők«. Korántsem ilyen köztudott, hogy a népi építészet szép emlékeinek megvásárlásához hozzájárul az állam és támogatást kap a tulajdonos is, ha felújítására, állagmegővására költi.

Az idő gyorsan eltűnteti ezeket az értékeket. Elérkezett a huszonegyedik óra: ma még megmenthető egy részük. Holnap már késő lesz! Megmentésük azonban nemcsak anyagi kérdés.

Az almamelléki tanácselnök mondta: a régi órák, edények összegyűjtve gondot okoztak.

— Sokszor hallottam: dobják már a fenébe, minek raskosgassuk! Most nagyon örülök, hogy megvannak ezek, és a kenderfeldolgozás gépei is, vagy a régi ruhák. Múzeumba kerülnek: a falu múzeumba.

3.

A múzeumi és műemléki hónapban többet beszélünk a falu értékeinek megőrzéséről is. Tenni viszont az év minden hónapjában kell érte — a lakónak is, vezetőnek is.

Dr. Kereza Imre

1041/33.

XXXV. évfolyam, 166. szám.

Szerda, 1979. július 18.

795

Újjáépült a csökölyi ház

Az utolsó simításokat végzik a szennai falu múzeum új épületén, a csökölyi nagygazdaházon, mely favázás szerkezetű, talpas épület. Négy soros, faragott oromfalán festéknyomokat találtak: ez inkább a nyugat-magyarországi építkezések jellemzője volt. Molnár János vezetésével nyugdíjasbrigád dolgozott a szennai skanzen újabb látványosságán.

SOMOGYI NÉPLAP

1979. MÁJ 27. 891/23

Séta a falumúzeumban

A szennal falumúzeumban pénteken már nyitás előtt megjelent egy csoport. A kaposvári Tánics Mihály Gimnázium elsős óvónőképzősei rendhagyó tanulmányi kirándulást szerveztek, hogy megismerkedhessenek a zselici táj jellegzetességeivel. A nagyrészt városban felnőtt lányok csendben hallgatták végig a barokk templomról, a talpasházakról szóló érdekességeket. Volt azonban olyan is, akinek nem volt újdonság a régi parasztház. Az egyik lány örömmel újságolta, hogy a nagyanyja is ilyenben lakik, ő nem először látott füstöskonyhát és földes szobát. Az élmény újabb látogatásokra ösztönzi a lányokat.

Falumúzeum-avatás

Már pénteken este megkezdődnek a hét vége eseményei. Ma 19 órakor lesz ugyanis Bertolt Brecht A szecsuáni jólélek című példázatának bemutatója a kaposvári Csiky Gergely Színházban.

Mint arról már hírt adtunk, október elsején, vasárnap nyílik meg hivatalosan a szennai falumúzeum. Noha már eddig is sok látogatója volt az egyre fejlődő létesítménynek, bizonyára szívesen jönnek el mindazok, akik helyeslik a hagyományok őrzését. Az is bizonyos, hogy iskolák úticélpontja lesz a skanzen. A vasárnapi ünnepélyes megnyitót szüreti mulatsággal, felvonulással, a somogyi lakodalmas bemutatásával teszik még emlékezetesebbé. A szennai Zselic népi együttest ábrázolja fotónk; ennek az együttesnek főszerepe lesz a vasárnapi eseményekben.

A kaposvári Vörös Csillag filmszínházban már vetítik Sára Sándor Kossuth-díjas kétrészes filmjét, a Nyolcvan huszár, amely egy, a haza hívására Magyarországra induló lovasszázad útját mutatja be. Időpont: 1848. Madaras Józsefet, Tordy Gézát, Szabó Sándort, Oszter Sándort, Juhász Jácintot látjuk a filmben, amelynek helyszínei kö-

A Szabad Ifjúság filmszínházban a korábbi előadáson a Kadkinról mindenki tud című szovjet háborús film kockái peregnek. A későbbi két előadáson a Fayard bíró, akit seriffnek hívtak című színes, szinkronizált francia filmet vetítik. A Latinca mozi Milos Forman Amerikában dolgozó csehszlovák rendező Elszakadás című alkotását igéri a hét végére.

Ma ér véget az a tudományos tanácskozás — dramaturgus népszokások a Dél-dunántúlon —, melyet szeptember 27-én kezdtek a dél-dunántúli művészeti találkozók rendezvénysorozat részeként. Ma Kaposváron tanácskoznak a szakemberek, majd a szennai néprajzi gyűjtemény megtekintésére indulnak. Ehhez kapcsolódik a Latinca Művelődési Központban ma és holnap este rendezendő két folklor gálaest is. A program szerint ma 19 órakor a pécsi KISZÖV és a zalai táncegyüttes vendégszerepel, holnap 19 órakor a szekszárdi népi együttes, a BM Kaposvár Táncegyüttes és a Somogy Táncegyüttes lép fel. Az izgalmas rendezvénysorozat egyébként még olyan eseményeket tartogat számunkra, mint az október 8-án kezdődő vasárnapi

zött tátrai, szlovákiai tájakat fényképezett Sára Sándor. A gyerekek matinén — vasárnap délelőtt — A kismalac meg a farkas című meseösszeállítását nézhetik meg.

koncertek, a dél-dunántúli faragók találkozója és kiállítása Marcaliban, a Jelenkor, a Dunatáj és a Somogy folyóiratok közös estje a megyei könyvtárban, a dél-dunántúli kórushangverseny a Munkácsy gimnáziumban stb.

A nagyatád—bodvicai klubkönyvtár programjában szerepel szombati dátummal, 13 órakor: ismerkedés *Bencsik István és Klaus Messerschmidt* (NDK) szobrászművészek munkáival az úgynevezett »Művésztelep akció« mozgalom keretében. Az atádi FEK-klubban ma a fegyveres erők napja alkalmából könyvkiállítást nyitnak meg. 17 órakor amatőr csoportok közreműködésével teszik még ünnepibbé az eseményt.

Könyvek között tallózva bukkantunk *Ördögh Szilveszter* József Attila díjas író első, nyomtatásban megjelent drámájára, a Kapuk Thébában címűre. A színmű hőse Iokaszté királyné, Laiosz király özvegye napok óta várakozik a város kapujában, hogy az odaérkező idegenek közül kiválassza azt, aki méltó a királyi címre, akinek hitvese lehet. Mindez következménye és kétségbeesett megoldási kísérlete annak a bajnak, amely sok-sok évvel korábban kezdődött egy jó szándékú hazugsággal. A fiatal író első drámája izgalmas, előadásra érett darab. Szinte példátlan, hogy a könyv már közli a jövő évi debreceni bemutató tervezett szereposztását is. A darabot a Magvető Kiadó tette közzé. Ugyanez a kiadó jelentette meg *Hernádi Gyula* Szép magyar tragédia című színpadi művét is, melyet szintén élvezettel olvashatnak a dráma barátai. A darabot a Gyulai Várszínház mutatta be.

VAS NÉPE

1979 AUG 4

1092/90.

795

Nagyváti János mesterműve

Sajátos néprajzi múltú táj terül el a Dunántúl déli részének közepén a Kapos és a Dráva között: a Zselic. A Balaton felől — alig ötven-

hatvan kilométer — Kaposvár a „kapuja”, míg délről, a 6-os műút pécs—barcsi szakaszáról leginkább csak Szigetvár.

Zselic

Sok „Zselic”-cel kezdődő és még több „fá”-val végződő falu van erre az erdős, nagyívű és messzi kilátást nyújtó dombok alatt és a hosszan elhúzódó, dús rétekekkel, kis patakokkal kanyargó völgyek fölött. Alatt és fölött, igen, nem a tetőkön s nem is a legmélyebben; így települtek ezek a faluk, amelyek közül a legelterjedtebbek őrizték legtovább a múltat.

A táj Zselic neve egyesek szerint a vas szláv nevéből ered, mások viszont a makkot jelentő szláv szóból származtatják. Annyi bizonyos, hogy a makk fő „terménye” volt e tájnak, s nem kis haszna is származott belőle, mert a sertéstenyésztés — a szabadban erdei

makkon hizlalás — kiterjedt volt.

A legrégebbi magyar emlék I. István király uralkodásának századából ered. Halála után harminc évvel szentelték föl a feltehetően első monostort ezen a vidéken a ma Kaposvárhoz tartozó Szentjakabon (ott látogathatók is az egykori benedécs apátság romjai.) A földművelés azonban csak két évszázaddal utóbb kezdett jobban terjeszkedni az erdők intása nyomán. Persze a török idők visszavetették a gazdálkodást, az erdei rejtőző, gyűjtő, vadászó, díszítő-életmódnak kedveztek. S később a török után a jobbágyorsor elől is sokan kerestek menedéket és megélhetést az erdőkben.

Szenna

Az erdő adta a házat is ezen a vidéken. Főleg fából építkeztek. Gerendákra — talpra — és gerendavázzal, sövényfallal építkeztek. A sövényfalat aztán betapasz-

tották. Néhány ilyen ház fennmaradt — az utolsóban Szennán laktak —, ma már persze csak műemlékként, őrzik a maradókat.

Szenna a Kaposvárhoz legközelebbi települések közül eldugott fekvése folytán a legtovább őrizte régiségeit. Így a régi építkezést, a használati tárgyakat — és a viseletet is. A férfiak régi vi-

A mester „névjegye”.

selete a bőgatya és a fehér hímzésű háziszőttes vászonig volt — s már ez is elárulja, hogy a szövésben és a hímzésben sajátos helyi hagyomány alakult ki. A fehérművek természetesen itt is változatosabb viseletet hordtak.

A zselici szövés takácsok nyomán született. Mégpedig, amikor a gyáriparral a takácsmesterség hanyatlani kezdett, akkor kezdtek készíteni a takácsok szép mintáit a parasztasszonyok. Persze, idővel módosultak is az átvett minták az ő kezük alól kikerült törülközőkön, kendőkön, abroszokon, ágyneműkön. S az ő stílusformáló munkáikhoz igazod-

tak mindazok a mesteremberek, akik az ő piacukra készítették tárgyaikat (legálábbis a nekik szánt munkákon.) Így a kaposvári és szigetvári fazekasok és asztalosok, szücsök és szabók. Egy-egy zselici házban még ma is megtaláljuk tárgyaikat — vagy úgy is mondhatnók: ma már újra. Mert ahogy a gyári dolgok városi dívatja kiszorította a kamrába, a padlásra (sőt az ólba is) a régi tárgyakat, miután városban s ország-világ-szerte dívatba jöttek a régiségek, a falu is újra becsülni kezdi őket — most már mint emlékeket, díszeket. Nem ritka a falon a régi tányér és szilke, máshol egy-egy ládát, tükröt is őriznek így.

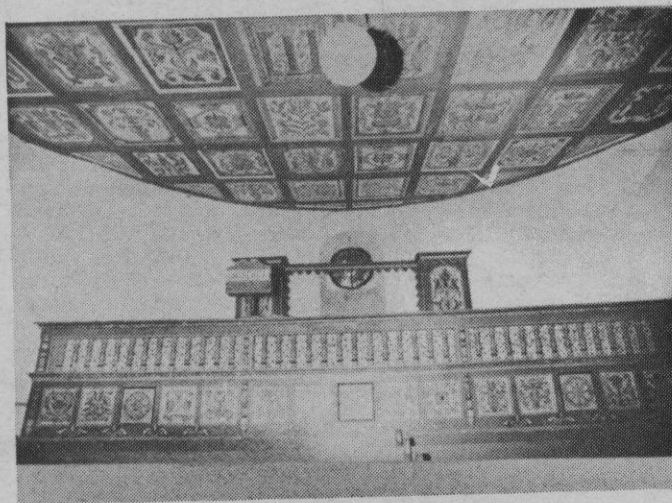
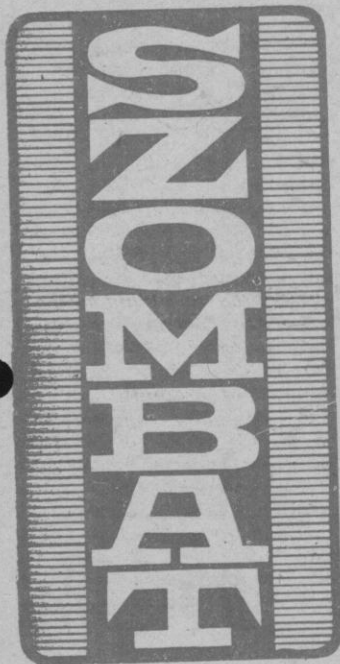
Festett kazetták

Szenna legértékesebb emléke azonban a református templomban van. Kívülről nem is gyanítjuk — olyan e templom, mint a legtöbb. De bent tüstént meglepnek

a felszabadtás óta gondosan helyreállított festett bútorok és a famennyezet festett kazettái. Az egyik kazetta a mester „névjegye” — ezt olvashatjuk benne: NAGYPALBA LA(K)O NAGYVÁTI JÁNOS ASZTALOS MESTER EMBER EZT AZ ÚR HÁZAT EL KÉSZÍTETTE 1787-ILK ESZTENDŐBEN. Nagypall Pécsvárad mellett van. A Baranya megyei faluba való mester szép munkáját ma is élvezettel nézzük. Főleg virágmintákat festett a fakazettákba Nagyváti János. Sok mintában érezzük a rokonságot a tányérokön, szillkében is láthatókkal. S érezzük a korábbi „magas” művészet, a reneszánsz hatását is.

Valami nagy derével töltik el a nézőt ezek a változatos, stillizált, színes — fehér, piros, világoszöld, stb. — virágok.

N. E.

A padosor elejét és a szószéket is festett kazetták díszítik.

**RINYAKOVÁCSI
LAKÓHÁZ**

1981/345.

SAJTŐFIGYELŐ

MAHAR

1031 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

2

KISALFÖLD

1981 JUN 20

785

ORSZÁGJÁRÁS

Falu a faluban

Skanzen a Zselicségben

A szennai szüzet ajánlgatják nekünk idegeneknek a szövetszövet takaros éttermében, s ahogyan természetes, kacsinatnak hozzá A szennai szüzetnek mégcsak ellenállna az ember a déltájt hívás nélkül érkező ebédelési ingernek azonban aligha. Jöjjön hát a szüz, a szennai.

Játékos és valószínűtlen etimológia ötlük fel a község nevének hallatán. Szenna — talán széna, amj minden faluban van, nyomában pedig a széna- esetleg „szennaszag”. Mikor Somogy megyei kollégáinkat telefonoztunk, mit ajánlanának Győr-Sopron megyei bemutatkozásra a kulturális területről elsőként hangzott el a szennai szabadtéri néprajzi gyűjtemény, amit nem volt ok el nem fogadni.

Kaposvárt Kaposzterdahely irányában elhagyva meg is érkezünk Szennára. Jó futásnyi távolság, az autó éppenszaks felgyorsulhat. „Ma már oldódik... Száz felé / hajlik a kaposvölgyi nép. / Akár a táj, úgy változik, / kerettel együtt más a kép. / Csupán e régi zsüptők / sorjáznak itt. / Kucsamájukat / behúzzák még fény előtt /

gyományörző zselici, belső-somogyi épületek és talpasházak kapnak helyet Szennán. Az áttelepítés a legnagyobb hitelességgel, hagyományos anyagok felhasználásával történik.

Mi jellemzi a zselici, belső-somogyi népi építészetet? A tipikus vonások: talpas ház, elől és oldalt tornácolt, faragott oszlopokkal szemfellel megfű-

— áll fel az asztaltól a gondnok. Igazgatja a munkásokat, majd odaszól egy fejkendős otthonosan mozgó asszonynak, aki éppen német vendégek kalauzolásával végzett, mutassa meg a skanzenet.

Bözsi néiben, azaz Tóth Sándornéban kitűnő humorú, jó kedélyű asszonyt ismertünk meg, aki fellépéséért, néprajzi tájékozottságáért nem megy a szomszédba. A kisbajomi lakóházhoz érünk.

— 1919-ben ilyenben születtem — mondja Bözsi néni.

Azt is elárulja, hogy egy ilyen házat öten huszonegy nap alatt raknak. Sárból gombócokat gyúrnak és abból falat tapasztottak. Ezt nevezik föcskerakásnak. Bözsi néni minden másnap sároz. Nehéz munka, mint mondja, de megfizetik. Még azt is lelkünkre köti, hogy szereti ezt a foglalatosságot. A vendégek kíséretését, a házak gondozását, takarítását. A házak rendezéséből neki sok minden ismerős. A szilvaaszaló, a bébikomposé, a palatábla, a füstös-konyha, a szövőszék. A kérdésre, hogy lakna-e újra hasonló házban, felnevet. — Majd bolond lennék. Van énnekem gyönyörűszép ötszobás házam.

Körütünk végeztével még bemelegítünk a református templomba-

Takács Gyula, Somogyország költője. Ihletője talán a csökölyi, a nagykorpádi, a rinyakovácsi, esetleg a kisbajomi lakóház lehetett. Mutatóban mindegyikből van a szennai gyűjteményben országoknak, világnak tanulságul. Mit tanul ország, világ ezekből a zsúpfedeles, inkább néznijőházakból? Egy nép múltját, a nép sajátját, egy és több nemzedék az elődök életét, a népi építéssel leleményességét, célszerűségét, a született szépítési ösztönt, esztétikai érzéket, takarékoság és szegénység ugyan-csak tanulságos leckéjét. Falu a faluban.

Leendő kalauzunk, *Csepinszky Mária*, akit várunk, s akit a somogyi kollégák gondnokok gondnokaként nagy tisztelettel emlegetnek, éppen a falumúzeum testvéri szomszédságában lévő református templomot mutatja-ismerteti ugyancsak idegeneknek. Nélküle is tájékozódhatnánk, csak hogy nem érdmes. Ez rögtön kiderült, ahogy a diákinvázió és az emlékbeszérek végzetével helyet foglalunk a rusztikus bútorokkal, népi használati tárgyakkal rendezett, lakályossá tett hivatali szobában. Kalauzunk a „cég reklámjaként” népi ruhadarabokban, haja olyan kalácsfélébe igazítva, arca napbar-nított, szeme, keze nyugtalan.

— A falu vezetői gondoltak arra, hogy a társadalmi fejlődés következtében pusztulásra ítélt építészeti emlékeket meg kellene menteni. A javaslattal a megyében mindenki egyetértett, mindenki támogatta. Az ötletet támogatta az is, hogy a páratlanul szép református templomot 1949-ben Tildy Zoltán, köztársasági elnök, egykori szennai segédlelkész és Ortutay Gyula hozzájárulásával helyreállították. Tehát volt kiindulási pont. 1971-ben készültek a szabadtéri néprajzi gyűjtemény tervei. Kilencszázhetvenhatban megtörtént a terület feltöltése, kialakítása, majd nemsokára helyére került az első épület. A szakemberek a helyszínen nem védhető épületek megmentését tűzték célul. Az első épületet 1975–76-ban telepítették a tulajdonképpeni papkertbe, majd fokozatosan a többi. A gyűjtemény gazdája és üzemeltetője a Somogy megyei Múzeumok Igazgatósága. A ha-

tástos-konyhás, szoba, konyha, kamra felosztásban. A porták átlagos életkora száz-százötven év. Ilyen volt a szegényparaszti és a féltelkes jobbágyporta. De nézzük a kisbajomi porta szakszerű leírását. „A lakóházat 1977-78-ban telepítettük át Kisbajom, Kossuth utca 144. szám alól. A műemlék jellegű lakóépületet három helyiségből áll, tornác csak a konyhát és kamrát kíséri, a szoba teljes épület szélességű. Füstös-konyhás épület, jellegzetes ol-lóágas tetőszerkezete teljesen kon-tyolt... Fedése zsúpfedés. Tüzelő-berendezését, kemencéjét és sze-neskályháját még meglévő kisba-jomi példák alapján rekonstruál-tuk...” S mindez kiegészül még a leírás szerint melléképületekkel (tyúkól, disznóól, istálló, pajta), va-lamint gémeskúttal.

Szena és Zselicség legszebb, fennmaradt népi építészeti emlé-keként emlegetik a Szennán, ere-deti helyén rendbehozott Zóka Peti Lidi néni-portát, amely a sza-badságharc évében, 1848-ban ké-szült. A legrégebb szennai lakó-épület. A község mai település-szerkezetét az 1860-as falurende-zés határozta meg. Régi utcane-vek — Deák-szer, Csutura utca, Alsó-sor — ma is utalnak a kora-beli faluképre. A falumúzeum ki-alakításában sokak mellett jelen-tős szerepe volt *dr. Knézi Judit* néprajzosnak és *L. Szabó Tünde* építész tervezőnek. *Csepinszky Mária* könyvelőből lett múzeumi gondnok, a népművészet aktív csodálója. Előző munkahelye ter-vezőiintézet volt, az érdeklődéshez ez is hozzájárult.

— Finnországba megyek a nyá-ron — újságolja. — Mindent sze-retrék megnézni, ami, népi. Eddig is elmentem mindenhova, ahova csak lehetett.

A gondnok elmegy Szennáról, mások jönnek — Szennára. Évente tízezer diák, számos ismert sze-mélyiség, mint *Amerigo Tot*, *László Gyula*, aztán *Zippelius úr*, a Falumúzeumok Nemzetközi Szö-vetségének elnöke. Bizonyára nekik is elmondták, hogy a há-zak helyreállításában, rekonstru-álásában oroszánrészt vállal egy *Szabó János* nevű parasztács, aki-nek úgymond nincsen papírja, ám a gondnok szerint „csodaember” kiváló munkát végez.

Az utcáról motorberregés hal-latszlik. Autó fordul a papkertbe. — Meghozták a kovácsműhelyt

Pákovics Miklós